Osnovna šola Stična, Ivančna Gorica
Letnik 8, številka 2

Potujemo skozi čas

»IMATE KAJ ZA PUSTA HRUSTA?«

Raziskovalni tabor, Krka, 14. 2. 2015

»VALENTIN, KLJUČ OD KORENIN.«

Časopis Potujemo skozi čas je izdala
OŠ Stična,
Cesta občine Hirschaid 1
1295 Ivančna Gorica

Ravnatelj: Marjan Potokar, prof.

Izšel je v sklopu zgodovinskega krožka,
ki ga vodi Zlata Kastelic, prof.
Uredili: Zlata Kastelic, prof. in mag. Marjeta Logar
Tehnična urednica: mag. Marjeta Logar

Fotografije: Zlata Kastelic, prof. in Tanja Črnivec, prof.

Natisnili v: Smar-team, Bevke

ISSN 2386-012X

Osnovna šola Stična, Ivančna Gorica

Potujemo skozi čas

Letnik 8, številka 2
Februar 2015

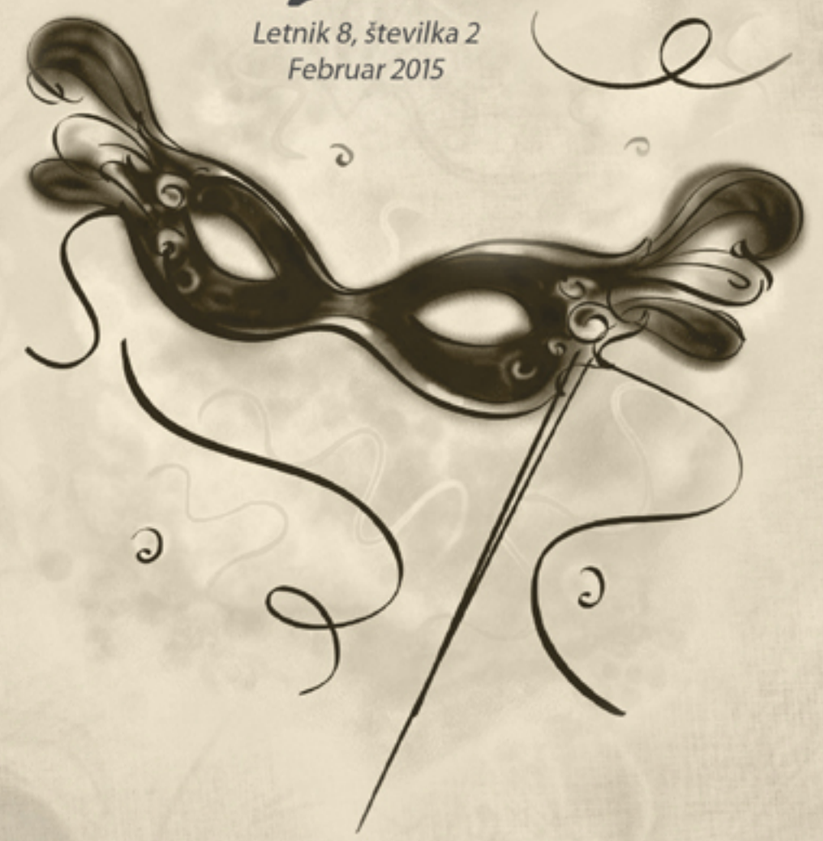

»IMATE KAJ ZA PUSTA HRUSTA?«
Raziskovalni tabor, Krka, 14. 2. 2015

»VALENTIN, KLJUČ OD KORENIN.«

Uvodnik

MEDGENERACIJSKI MOST IN ŠE KAJ

V soboto, 14. 2. 2015, je na OŠ Stična, tokrat na PŠ na Krki, potekal že sedmi raziskovalni tabor z etnološko vsebino. K sodelovanju smo povabili tudi vse učenke in učenke z matične šole, ki jih je zanimalo raziskovanje pustnega časa.
Po pozdravu ravnatelja OŠ Stična, Marjana Potokarja in vodje PŠ na Krki, Tončke Rajer, smo dan začeli z zajtrkom, ki je na naših taborih tradicionalen, s polento in z mlekom. Mentorice in mentorji so nato odpeljali učenke in učence v posamezne razrede, ki so jih dan prej skrbno preuredile v načrtovane delavnice učiteljice podružnične šole Krka.
Ob deveti uri smo začeli z delom. Nekateri so »klicali pomlad« z izdelovanjem rož iz krep papirja, drugi so obudili spomin na otroštvo njihovih babic in dedkov s punčkami iz »cunj«, z otroškimi igrami s pomočjo igrač iz narave ali z domačega kozolca … Obudili so spomin na pletenje košar, pripravo čebelnjaka na pomlad; ugotovili so, za kaj vse je uporaben čebelji vosek. Posebej zanimivo je bilo videti, kako so nekoč dekleta vezla, kvačkala, izdelovala različno okrasje zase ali kot darilce ob posebnih priložnostih.
Ker je ravno ta dan »praznoval« tudi sv. Valentin, ki je zaščitnik vseh zaljubljencev, hkrati pa je bila tudi pustna sobota, smo nekaj delavnic posvetili tudi temu: tako so nekateri izdelovali lectova srca, oblikovali voščilnice za zaljubljene, šivali »valentinčke«. Poskrbeli so za izvirno poslikavo obrazov, izdelovali afriške maske, barvali in vezli beneške maske.
Pust mora biti »mastnih ust« - za to je poskrbela skupina, ki je napekla slastne »miške«, hkrati pa še piškote in potičke, ki so jih obesili po grmovju pred šolo. Tudi starši so nas pocrkljali z nekaj pladnji različnega peciva, kuharici z dobro enolončnico in s krofom, vmes pa še z jabolkom in s kosom kruha.
Na našem taboru ni manjkalo »šegavih« čajčkov, glasbe, plesa v nošah, ki so jih bili včasih oblečeni otroci, seveda ob spremljavi harmonike; da so dekleta odšla s tabora še lepša, fantje z novimi frizurami, marsikateri s pravo pustno frizuro, je poskrbela frizerka.
Posebej zanimivi so bili »gregorčki«, sicer malo prezgodnji, a pri spustu po reki Krki »čarobni«. Z njimi so otroci odvrgli zimsko luč in v hiše spustili naravno svetlobo. Da se ne bi zgodilo kaj hudega, so poskrbeli gasilci s Krke.
Tudi kraj, kjer smo gostovali, je bilo potrebno spoznati. Skupina učenk je dokumentirala zanimive zgradbe, stare hiše, ki so »ušle« modernizaciji …
Zaključek – predstavitev dela skupin in ples v maskah. Za glasbo je poskrbel »krški« hišnik. Nepozabno, posebej sodelovanje različnih »letnikov«, od najmlajših do tistih v najlepših letih; radovednost si je iskrivo podajala roko z izkušnjami! Tako se posebej zahvaljujemo vsem zunanjim sodelavcem našega tabora: Andrejki Butara, Tatjani Smrekar, Danici Petrič, Dragici Vodenšek, Tatjani Meglen, Ivanu Rusu, Andreju Kambiču, Henriku Zaletelju, Pavletu Markoviču, Miru Svetinu, Zdravku Miklavčiču.
Prisrčna hvala vsem, ki ste omogočili, da je bil dan na PŠ Krka tako ustvarjalen. Podrobnosti si boste lahko prebrali v 2. številki našega etnološkega časopisa Potujemo skozi čas, ki na šoli izhaja že osmo leto.
No, nismo v tej številki pisali samo o dogodkih na raziskovalnem taboru. Pobrskali smo po arhivu in našli zajeten kupček prispevkov o pustu iz leta 2004. Odločili smo se, da prispevke prepišemo in jih kot dodano vrednost objavimo v časopisu.

Zapisala: Zlata Kastelic, prof.

Učiteljice/učitelji, zunanje sodelavke/sodelavci na raziskovalnem taboru na Krki, 14. 2. 2015:

Učiteljice/učitelji:

1. Zdenka Ograjšek
2. Sandra Šparl
3. Mateja Jere Grmek
4. Vanja Peček Janoš
5. Natalija Gabrijel
6. Tadeja Mišmaš
7. Tanja Črnivec
8. Maja Razpotnik
9. Neja Zaplotnik
10. Brigita Langenfus
11. Vesna Kovač
12. Matejka Humar
13. Jožefa Zajec
14. Helena Kastelic
15. Jožica Ferlin
16. Jasmina Glavič
17. Jožica Jevnikar
18. Vesna Zimic Gluvić
19. Katja Bizjak
20. Andreja Perpar Robek
21. Elizabeta Kadunc Križaj
22. Urška Petek
23. Bojana Miklič
24. Štefka Klemenčič
25. Tončka Rajer, vodja PŠ Krka
26. Zlata Kastelic, vodja tabora
27. Robi Rajer, hišnik na PŠ Krka
28. Tatjana Tekavec Erjavec, kuharica
29. Mira Nograšek, kuharica
30. Nadja Jankovič Fortuna
31. Mojca Pustovrh

Zunanje sodelavke/sodelavci:

1. Andrejka Butara
2. Tatjana Smrekar
3. Dragica Vodenšek
4. Danica Petrič
5. Ivan Rus
6. Andrej Kamnik
7. Henrik Zaletelj
8. Tatjana Meglen
9. Zdravko Miklavčič
10. Pavle Markovič
11. Miro Svetin

»Krški cvet«, del učiteljskega zbora s PŠ Krka: Neja Zaplotnik, Nadja Jankovič Fortuna, Brigita Langenfus, Mojca Pustovrh, Tončka Rajer

»Sprejem« na PŠ na Krki, 14. 2. 2015; učiteljici Urška Petek in Vesna Zimic Gluvić

»Šolska inšpektorica« je zadovoljna ...

Učiteljica Andreja Perpar Robek

Učenke/učenci PŠ Krka na raziskovalnem taboru na Krki, 14. 2. 2015:

1. razred:
Klemen Rajer, Filip Osojnik, Tilen Ogrin, Nejc Lukman Pavlin, Tristan in Timon Podržaj, Manca Kastelic, Žiga Travnik, Janez Hočevar, Jasmina Sijarič, Ida Strajnar Zupanc, Lee Globokar, Jaka Markovič, Rudi Petrič, Vid Koščak, Leonardo Mušič Vadnov, Ana Tekavec, Nejc Podržaj

2. razred:
Zala Vrhovec, Ajda Kambič, Mark Meglen, Gabriela Vidmar, Patricija Hočevar, Živa Javšnik, Manca Rustja, Nina Mestnik, Mia Vrabič, Mia Globokar

3. razred:
Inja Amon, Rok Hočevar, Tone Hočevar, Matija Kastelic, Nik Podržaj, Tara S. Zupanc, Mina Zajc

4. in 5. razred:
Neja Kastelic, Ema Vrabič, Nadja Pavčič, Tjaša Meglen, Neža Kambič, Urban Žgajnar, Peter Hočevar, Ajda Barna Grabrijan, Danica Koželj, Gal Koščak

Učenke/učenci matične šole na raziskovalnem taboru na Krki, 14. 2. 2015:

1. razred:
Lara Kepec, Lina Jakše, Luka Karner, Žiga Pranjič Kamnikar, Lea Učakar, Aljaž Vlašič

2. razred:
Lina Lamovšek, Lara Zabukovec, Om Dušič

3. razred:
Nina Kek Rosshaupel, Žiga Mehle, Milanija Zidar Shamina

4. razred:
Brina Ravbar, Tajoni Rus, Lana Marinčič, Neža Marinčič, Ana Hauptman, Živa Batis, Ana Pevec, Lina Sekirnik, Enej Lesjak, Miklavž Bitanc, Lenart Kek, Deva Dušič, Lara Lekše, Petra Zajec, Saša Bašnec, Dominik Pekeč, Erik Pevec, Roš Omahen, Alex Lekić, Jana Tratar, Timotej Lokar, Vida Kovačič, Klavdija Dremelj, Lana Marinčič

5. razred:
Mojca Habjan, Aleksa Šarac, Lia Kamenšek, Urška Mak, Eva Krnc, Lana Plevnik, Larisa Zafran, Enej Humar
Zoja Jernejčič, Maruša Kastelic, Patricija Kastelic – vse tri učenke iz PŠ Zagradec.
Mia Zajc – PŠ Muljava

6. razred:
Neli Zajc, Tilen Koren, Alex Vlasič, Tjaša Maver, Ema Koščak, Karin Janežič, Valentin Sadar, Klara Mestnik, Adrijana Hočevar, Hana Pirc, Florjan Mohorčič, Cene Zupančič, Sendi Zupančič

7. razred:
Tjaša Zajec, Miha Pintar, Nika Zadravec, Manca Kepa, Ina Marinčič, Petra Perpar, Manca Kastelic, Matjaž Meglen, Tim Jernejčič, Nina Miklič, Nika Novak, Urška Pečjak, Tjaša Zore, Ibro Hodžić, Nika Kaurin

8. razred:
Manca Godec, Miha Ižanec, Anja Markovič, Sara Šuštaršič, Luka Hočevar, Blaž Poljanec, Nika Gregorič, Urška Glavan, Mihaela Perko, Eva Karič, Eva Šuštaršič, Lovrenc Godec, Rok Strah, Damjan Hočevar, Barbara Glavan, Edi Begić

9. razred:
Tina Zupančič

DELAVNICE

na raziskovalnem taboru, 14. 2. 2015,
OŠ Stična, Podružnična šola Krka

Pripravila in vodila delavnico:
Zdenka Ograjšek, učiteljica na OŠ Stična

ROŽE IZ KREP PAPIRJA: NARCISA

MATERIAL: krep papir (rumen, bel, zelen), žica, lepilo za papir
ORODJE: ravnilo, škarje, klešče, svinčnik

POSTOPEK IZDELAVE CVETA:

1. Iz rumenega papirja izrežemo pravokotnik (18-krat 7 cm) in ga prepognemo, da dobimo šest plasti. Na eni strani ga koničasto odrežemo do polovice.

2. Trak razgrnemo in prerežemo na polovico, da dobimo tri konice oziroma tri cvetne liste skupaj.

3. Za notranji trobentasti del cveta odrežemo pravokotnik (7-krat 9 cm) in ga prepognemo na polovico pravokotno na rebra papirja. Prepognjen rob nagubamo – s prsi ga vlečemo v nasprotni smeri.

4. Naguban rob lahko obarvamo z barvo rdečega krep papirja, ki sem jo pripravila v posodi. Pazimo, da ne obarvamo rok.

5. Izdelamo še pestič iz rumenega traku (1-krat 8 cm), ki ga po dolžini »posvaljkamo« in na koncu zavozlamo.

6. Iz rumenega pravokotnika (4-krat 5 cm) naredimo prašnike. Vzporedno z rebri papirja narežemo ozke rese do 2/3 visoko. Vsako reso posebej »posvaljkamo« med prsti.

7. V roke vzamemo pestič, okrog katerega navijemo prašnike. Dodamo trobentasti del cveta. Okrog tega ovijemo niz prvih treh cvetnih listov, da so enakomerno razporejeni, nato pa še drugega.

8. Cvet močno povijemo z žico in si lahko pomagamo s kleščami, da se kasneje cvet ne sname.

9. Sledi ovijanje stebla s trakom iz zelenega krep papirja. Med ovijanjem stebla dodamo suličast list, ki je značilen za narciso.

Iz narcis lahko naredimo aranžma v kombinaciji z naravnimi materiali (mačice, mah …).

Učiteljica Zdenka razlaga postopek izdelave rož iz papirja
Učenke:
Ana Tekavec, Manca Kastelic, Ida Strajnar Zupanc

Učiteljica Zdenka Ograjšek in »Pika Nogavička« – Jasmina Sijarić

Delavnico so vodile učiteljice:
Aleksandra Šparl, Mateja Jere Grmek, Bojana Miklič
Zunanja sodelavka: Andrejka Butara
Pri šivanju so sodelovale še zunanje sodelavke:
Tatjana Smrekar, Danica Petrič, Dragica Vodenšek

PUNČKE IZ CUNJ

Nekoč otroci niso imeli kupljenih igrač. Mame so se morale znajti same; zelo težko je bilo dobiti tudi blago. Tako so se v punčke spremenile odslužene obleke, razni trakovi … punčke so v resnici nastale iz cunj.
Na naši delavnici smo sešili kar nekaj takih punčk, le da blago ni bilo staro ampak novo; šivali smo iz ostankov blaga. Pomagali smo si tudi s šivalnim strojem. Na roke smo sešili tudi nekaj valentinovih srčkov in jih napolnili z vato.

»To je moja punčka!«
Zala Vrhovec

Andrejka Butara, zunanja sodelavka, učiteljica Aleksandra Šparl in »male šivilje«

»Kot da so žive!«

»Princeska« Manca Rustja in vzgojiteljica Aleksandra Šparl, ki pestuje punčko

Učiteljica Bojana Miklič pri pripravi blaga, iz katerega bosta učenki Ajda Kambič in Mia Globokar delali lutke

Delavnico so vodile zunanje sodelavke:
Tatjana Smrekar, Danica Petrič, Dragica Vodenšek

IZDELAVA NAKITA, VEZENJE IN KVAČKANJE

Skoraj neverjetno – nanizani biserčki, kroglice … nastale so čudovite ogrlice, zapestnice, uhani.
Skupinica je na pomoč priskočila še k izdelavi punčk iz cunj in valentinovih srčkov.
Koliko spretnosti je potrebno za tako lepe izdelke.
Odlično!

Joj, kako lepe zapestnice!

Zapisala: Danica Petrič

PRIDNE KRŠKE ROKE

To je ime skupine deklet in žena, ki si želijo ustvarjati in izdelovati izdelke, s katerimi okrasijo svoj dom in razveselijo prijatelje. Skupina deluje v okviru Turističnega društva Krka že četrto leto. Začeli smo z delavnico kvačkanja in izdelovanja cvetja iz papirja. Veliko jih je že, ki so na naših delavnicah spletle in skvačkale prve izdelke: zvončke, angelčke in enostavne prtičke. Kmalu enostavno ni bilo več dovolj in lotile smo se zahtevnejših prtičkov, jopic, 3D-angelčkov ...

Pisani svet cvetja iz papirja je pritegnil veliko deklet in žena. Začetki so bili kar težki, roke nerodne, odnehale pa nismo. Najprej smo se naučile izdelovati nageljne in vrtnice. Pomlad je prinesla novo cvetje: vesele in raznovrstne narcise, bele zvončke, pisane podleske, forzicijo ... Postajale smo vedno bolj spretne in temu primerno se je stopnjevalo število rož, ki jih znamo izdelovati.

Naše delavnice niso samo delo. Vzdušje je sproščeno in izredno prijetno, generacijskih razlik ni opaziti. In - da smo v naše delavnice vključili tudi mladino, smo lani pričeli tudi z delavnico izdelovanja nakita. Zanimanja je bilo veliko, izdelki čudoviti. Z njimi smo v preteklem šolskem letu razveselile vse otroke na PŠ Krka.

Mnoge dolge zimske večere preživimo skupaj. Ko pa se dan podaljša, ko prestavimo uro, takrat delavnice zamenja delo na poljih. Jeseni, ko se spet ura prestavi in dnevi skrajšajo, se ponovno dobimo z novimi idejami, še posebno veseli pa smo prav vsake začetnice.

Učiteljica Aleksandra Šparl in gospa Dragica Vodenšek

Gospa Tatjana Smrekar iz krožka »PRIDNE KRŠKE ROKE«

Bojana Miklič, PŠ Zagradec, Brina Ravbar, 4. a, in Jana Tratar, 4. a

»V sožitju sta znanje in moč!« Gospa Danica Petrič, gospa Dragica Vodenšek, Manca Rustja in Živa Javšnik, obe 2. razred PŠ Krka

Zapisala: učiteljica Natalija Gabrijel
Delavnico so vodile učiteljice:
Vanja Peček Janoš, Natalija Gabrijel, Tadeja Mišmaš, Tanja Černivec, Maja Razpotnik

»GREGORČKI«

Čeprav je verjetno kot praznik zaljubljencev danes bolj znano valentinovo, pa imamo tudi Slovenci svojo različico - gregorjevo. Naše babice so za 12. marec govorile, da se takrat ptički ženijo. Stari običaj namreč pravi, da so se dekleta nekoč na gregorjevo ozirala v nebo. Prva ptica, ki jo je dekle videlo, je naznanila, kakšen bo njen mož. V Beli krajini so na ta dan pobirali ostanke ptičje svatbe. Tisti otroci, ki so skozi zimo pridno skrbeli za ptice, so z grmovja pobirali pogače.

V različnih slovenskih krajih pa je znano izročilo, da se je na predvečer gregorjevega spustilo lučke po vodi. Šega izvira iz časov ročnega kovanja in čevljarstva. Ker se je dan tačas že toliko podaljšal, obrtniki pri svojem delu niso potrebovali umetne razsvetljave, zato so luč simbolično vrgli v vodo. Lučke, ki se vržejo v vodo so pravzaprav hiše, cerkve, barke. Narejene so iz papirja, lesa, kartona ali drugih materialov.

Tudi na taboru na Krki smo se spomnili tega običaja. Izdelali smo »gregorčke«. Na podlago iz umetne mase smo nalepili hišico iz kartona, jo pobarvali, okrasili in namestili sveče. Gasilci s Krke so nas peljali do reke, kjer smo »gregorčke« spustili. Čeprav smo to naredili sredi belega dneva, je bilo vseeno čarobno gledati, kako »gregorčki« plavajo s prižganimi svečami po reki Krki.

Lina Sekirnik in Žiga Pranjić Kamnikar

Pod taktirko učiteljic Vanje, Natalije, Tadeje, Tanje in Maje so nastajale »lučke« v pozdrav pomladi

Zbor pred šolo

»Hm, bo GREGORČEK vzdržal na Krki?«
Lina Sekirnik , 4. b, in učiteljica Maja Razpotnik

»Ustvarjalno in zanimivo!«
Učiteljica Maja Razpotnik, Eva Gabrijel in Lina Sekirnik

Delavnico sta vodili učiteljici:
Naja Zaplotnik in Brigita Langenfus

LECTOVA SRCA

Lect je okrasna slaščica, ki ni namenjena jedi. Jemo jo sicer še nekaj dni po izdelavi, dokler popolnoma ne zatrdi. Danes jo uporabljamo predvsem kot poslovna in spominska darila, okras na novoletnih jelkah itd.
Tradicija srednjeveške izdelave lecta se po posameznih evropskih državah razlikuje.

Lect je izdelan podobno kot medenjak (vsebuje moko, vodo, med, ne pa jajc). Enakomerno spečeno in razvaljano testo je spečeno v obliki raznih vzorcev (srce, podkev, konj …). Nanj se nanese rdeča barva (nekoč barvilo iz rdeče pese) in različni okraski, tudi majhna ogledala ali napisi. Po slovenskem izročilu se obarva samo sprednja stran lecta, zadnja je vidna kot medenjak (na Hrvaškem se obarvata obe strani).

V Sloveniji obstaja 10 lectarskih delavnic, npr. delavnica družine Perger (od leta 1757), v Radovljici, danes v gostilni Lectar, je leta 1766 odprl delavnico Jakob Krivic, v Murski Soboti je originalna Celecova lectarija, ki jo je ustanovil lectarski mojster Štefan Celec, nadaljuje pa jo vnuk Gregor Celec.

Danes, 14. 2. 2015, smo v naši delavnici naredili lectova srca iz že spečenega medenjaka. V beljak smo dali 500 g sladkorja in vse skupaj zmešali z jedilno barvo. Mešanico smo dali v vrečko in nato okrasili lectova srca.

Delavnica nam je bila zelo všeč in vsi smo se zelo zabavali.

»Šli sva na delavnico izdelovanja lectovih src. Trem beljakom smo primešali 500 g sladkorja in dodali barvo za živila. Nato smo narejena srca že okrasili. Na koncu smo vse zavili v folijo in dali na razstavo. Bilo je nepozabno. (Ina in Manca iz 7. a razreda)

Učiteljici Neja in Brigita pri »peki« valentinovih src!

Delavnico sta vodili učiteljici:
Vesna Kovač in Matejka Humar

POSLIKAVA OBRAZA

»Učiteljica mi je najprej narisala nekaj črt po obrazu. Nato jih je povezala v kroge in »polže« - nastala je čudovita poslikava, ki sem jo predstavil staršem in starim staršem. Bili so navdušeni.
Drugi liki so predstavljali metulje, tigre, pošasti, klovne, ribe, ptiče, leve. Navdušenje med učenci je bilo veliko. Tudi učiteljice so ta dan spremenile svoj videz.
Zapisal: Cene, 6. d

Tjaša in Mia sta nad poslikavo navdušeni

Pogled s strani!

Metuljček ...

Uganite, kdo sem!

Učiteljica Matejka Humar previdno nanaša masko; v ozadju mojstrica poslikav, učiteljica Vesna Kovač

Delavnico sta vodili učiteljici:
Vesna Kovač in Matejka Humar

IZDELAVA IN POSLIKAVA MASK

»V tej skupini so izdelovali klovne, afriške maske smo samo poslikali na izdelano masko.«
Zapisal: Cene, 6. d

»Na delavnici, kamor me je povabila ga. Vesna Kovač, smo barvali afriške maske. Maska je bila že izdelana in ob njej je bila slika pobarvane maske. Pri barvanju smo morali biti previdni, saj smo barvali z akrilnimi barvami. Morali smo biti tudi natančni. Nekaj barv smo morali sami zmešati.
To je bil dolgotrajen postopek, a je bilo vredno.
Zapisal: Miha Zupančič, 7.a

Matejka Humar in Zoja Jernejčič, PŠ Zagradec

JOJ, KAKO NAM JE DANES »KUL«!
Od leve proti desni:
Učiteljica Matejka Humar z učenci:
Nejc Lukman, 1. razred PŠ Krka,
Timon Podržaj, 1. razred PŠ Krka,
Aljaž Vlašič, 1. razred, matična šola,
Janez Hočevar, 1. razred PŠ Krka,
Filip Osojnik, 1. razred PŠ Krka,
Leonardo Vadnov Mušič, 1. razred PŠ Krka,

Afriške maske; ustvarjalca: sestra in brat

Tina Zupančič, 9. razred

Miha Zupančič, 7. a

Se naju kaj bojite?

Delavnico je vodila
učiteljica Jožefa Zajec

PEKA »MIŠK«, POTIČK IN VALENTINOVIH PIŠKOTKOV

Učenci kuharskega krožka smo se na Raziskovalnem taboru z etnološkimi vsebinami na Podružnični šoli na Krki predstavili z razstavo pustnih dobrot, značilnih za šolski okoliš.
Pekli smo še valentinove srčke in potičke, ki smo jih po končanem delu razobesili po grmovju pri šoli z željo, da se posladkajo otroci in tudi ptički, ki se bodo »ženili« v mesecu marcu.
Razstavili smo tipične mastne jedi: ocvirkovo potico, krofe, flancate in kuhano prekajeno svinjsko kračo.
Sledili smo pregovoru: Pust mora biti »mastnih ust« – predvsem s čim več cvrtja! »V hiši, kjer se na pustne dni ne cvrejo krofi, se poleti ne bo sušilo seno.«
Narediti krofe ni enostavno, saj morajo imeti lepe »kranclne« (vence) , če jih ni, je to sramota za gospodinjo. Da se ne bi »osramotili«, smo se mi odločili za peko pustnih mišk.

RECEPT:
Sestavine:
1 kg moke (najboljše), 5 rumenjakov, 1 celo jajce, 10 dag masla, 1 žlica sladkorja, 4 žlice ruma ali vina, sok in lupina limone, 2 dl mlečnega mleka, sol, 4 dag kvasa, 2 pesti rozin

Postopek:
Moko presejemo, dodamo sol in malo pogrejemo. Kvas stopimo v dveh žlicah mlačnega mleka z dodatkom sladkorja in žlice moke. Ko se kvasni nastavek dvigne, ga dodamo k moki. Maslo penasto umešamo, dodamo rumenjake ter ostale sestavine. Vse našteto dodamo k moki. S kuhalnico testo dobro gnetemo in pustimo na toplem, da vzhaja. Vzhajano testo zajamemo z žlico, ki smo jo najprej pomočili v razgreto olje in ga previdno polagamo v posodo z oljem. »Miške« cvremo tri minute na eni strani, nato jih obrnemo in jih zopet cvremo tri minute na drugi strani. Pečene polagamo na papirnate prtičke, da se odvečna maščoba odcedi. »Miške« potresemo z mletim sladkorjem.

Pekla sem miške. Zavijala sem pogačo in piškotke – valentinove srčke, ki sva jih z Manco obesili na grmovje pred šolo. Bliža se gregorjevo in ta običaj sodi zraven – ženijo se ptički. Otroci niso prav ničesar pustili ptičkom, ampak so sami pojedli obešene dobrote.
Zapisali: Petra in Manca, 7. a

Za »miške« je bilo največ zanimanja med najmanjšimi

»Mmm, kako je dobra tale miška!«

»Kar lepo po receptu!« je svetovala učiteljica gospodinjstva Jožefa Zajec

»Kako mamljivo testo! Kakšne bodo šele miške ...«

Delavnico so vodile učiteljice:
Helena Kastelic, Jožica Ferlin, Jasmina Glavič, Jožica Jevnikar

LJUDSKI PLESI IN OTROŠKE IGRE NEKOČ

Otroška druženja niso nikoli minila brez zabave. Kjer koli so bili, so brž našli pripomočke za igro; fižol, koruzo, koruzne storže, palice … Na naši delavnici so otroci prav lepo prikazali, da ni potrebno imeti nobenih dragocenih igrač, da se imamo »fino« in nam nikoli ni dolgčas.

Včasih, predvsem okrog pusta, pa je zapela tudi harmonika. Noge so bile bose, a so kljub temu sledile ubrani melodiji in napevom, ki jih je iz svoje harmonike izvabljal Ibro, učenec 8. razreda OŠ Stična.

Tudi obleke so bile primerne: dolga krila, nabrane rokavčke, prekratke fantovske hlače, kakšen klobuk in seveda kitke na dekličini glavici.

Duhovito in nazorno prikazana zabava nekoč.

»Greva metat koruzni storž?«
Učiteljici Jožica Jevnikar in Jasmina Glavič

Vsi smo tukaj: plesalci in posnemovalci iger nekoč; učiteljica Helena z Jožico Ferlin, Jožico Jevnikar in Jasmino Glavič

»Pa se zavrtimo!«

Delavnico je vodil zunanji sodelavec
Ivan Rus iz Brezovega Dola

PLETENJE KOŠAR

»Najprej nam je g. Rus pokazal različne košare, ki jih je pripeljal s seboj in so njegovi izdelki. Potem nam je povedal, kje dobiš ustrezen les, kako pripraviš leseno dno, ročaj, postaviš »kovce«. Nato smo začeli plesti iz viter. Delo je potekalo hitro, sam sem izdelal majhno košarico, ki jo je v dar dobila učiteljica Zlata Kastelic.«
Zapisal: Florijan, 6. d

»Košare je pletel moj dedek Ivan. V šolo je prišel z veseljem, saj pravi, da premalo hodi »v svet«. Ko je prišel domov, je mami in nam povedal svoje vtise z raziskovalnega tabora. Bilo mu je »ful« všeč; končno je spet preživel dan med majhnimi otroki, saj jih ne vidi pogosto. Me s sestro Tejo sva že skoraj »odrasli« in nimava več toliko časa za najinega dedka. Njegovi izdelki so poželi veliko zanimanja med otroki in obiskovalci tabora.«
Zapisala: Hana, 6. d

»Na taboru mi je bilo všeč; izdelava košar je bila nekaj posebnega, g. Ivan pa je rekel, da se zelo hitro učim.«
Zapisal: Alex, 6. d

Ivan Rus, zunanji sodelavec, in Timotej Lokar, 4. a

»Všeč mi je to delo!«

»Florjan že sam dela košare!«

Ivan Rus

Delavnico sta vodila:
Andrej Kamnik in Hinko Zaletelj s Krke

ČEBELARSKA DELAVNICA IN IZDELKI IZ MEDU

»V čebelarski delavnici smo delali satnice. Te smo naredili iz narezanih deščic. Najprej smo v eno deščico zabili dva žeblja, nato smo to zabili v večjo deščico (prva je bila z utori, druga pa brez utora). Obe deščici sta imeli tudi luknje.
Ko je bil okvir narejen, smo kos žice napeljali skozi okvir. Ko smo napeljali žice, smo tam, kjer je žica zadnjikrat prišla skozi luknjo, zabili dva manjša žeblja in okoli navili žico.
Ko je bilo vse pripravljeno, smo na žico položili vosek in ga stopili z elektriko le toliko, da se je prijel na žico.
Tako so bile satnice narejene.
V čebelarski delavnici smo se lotili tudi odlitkov. Vosek smo stopili in ga vlili v kalup. Nastale so sveče, ptički in druge figurice. Odlitke smo naredili tudi s pomočjo nožev in jih izrezali.
Zapisal: Tim Jernejčič, 7. a

Nika Kaurin iz 7. c in Tim Jernejčič iz 7. a izdelujeta satnico

Sveče, ptički in druge figurice ...

Andrej Kambič in Henrik Zaletelj, čebelarja - mentorja

Iryna, mamica Jasmine Sijarič, in Gal Koščak, učenec 4. razreda PŠ Krka, se učita izdelovati satnice

ČEBELARSKA DELAVCNICA: Urban Žgajnar, 5. razred PŠ Krka, Nika Kaurin, Tim Jernejčič, Henrik Zaletelj, Iryna Sijarič, Marinka Maček, Patricija Zaletelj, Andrej Kambič in Peter Hočevar

Patricija Kastelic, Maruša Kastelic, Lenart Žgajnar, mentor Henrik, Tim Jernejčič in Peter Hočevar

Delavnico je vodila:
Elizabeta Kadunc Križaj

»ŠEGAVI« ČAJČKI

Najbrž se sprašujete, kaj so šegavi čajčki. No, to so tisti čaji, ki so jih pili okrog pusta in so lajšali težave ob preobilnem »najedanju« za pust. Velja namreč, da mora biti hrana ob pustu mastna in težka. Kaj je še boljšega, kot potolažiti želodec s čajem?

Zdravilna zelišča so nam prišla prav tudi pri okraševanju pustnih mask. Spretno smo izrezali pustna očala, jih okrasili z različnimi zelišči in dodali držalo. In – evo – celo dišali smo po čajih.

Čajčki, čajčki - vsi mešani!

Učiteljica Elizabeta Kadunc Križaj in skupina deklet s »šegavimi« čajčki

Mmm, vabljivo!

Delavnico sta vodili učiteljici:
Vesna Zimic Gluvić in Urška Petek

VOŠČILA ZA VALENTINOVO – IZDELAVA VOŠČILNIC

»Najprej smo napisali verze za valentinovo. Prepisali smo jih na srčke. Naredili smo tudi vstopnice za pustni ples.
Izdelali smo tudi voščilnice za valentinovo, ki smo jih podarili zunanjim sodelavcem in našemu ravnatelju, g. Marjanu Potokarju.«
Zapisala: Ema, 6. d

»Bo zanj to srce lepo?!«
Ema Košak

Trud je obrodil sadove!

Učiteljici Urška Petek in Andreja Robek Perpar

Prispevek je pripravila:
Zlata Kastelic

VALENTINOVI SRČKI IZ BLAGA

Sešila pa jih je učiteljica Zlata Kastelic. Podarili smo jih vsem mentoricam in mentorjem, ki so vodili delavnice.
Zapisala: Ema, 6. d

Kako so srčki nastali? Najprej so pri zgodovinskem krožku izrezali »model«, ga položili na rdeče blago in delo je steklo.
Veliko pridnih rok je bilo potrebno, da smo oblikovali in izrezali toliko srčkov. Poskrbeli smo še za polnilo in narezali trakove, s pomočjo katerih lahko obesite srček, npr. na ključ. Da o šivanju ne govorimo; kar nekaj ur je bilo potrebnih, da se je napolnila košara s srčki.

»Le komu bi jih dala?«
Ajša Hodžić iz 4. a razreda s srčki.

Delavnico je vodila zunanja sodelavka:
Tatjana Meglen iz Laz nad Krko

FRIZURE ZA VSAK DAN IN POSEBNE PRILOŽNOSTI

Neverjetno, koliko frizur je uspela narediti ta dan frizerka Tatjana. Glav ni »pripravljala« samo za pustni ples, ampak je tudi strigla, oblikovala dekliške pričeske, fantom krajšala lase, skratka – izpolnila je vse želje malih nadobudnežev, pa tudi kakšna »starejša« glava se je znašla na seznamu novih pričesk.
Pohvaljena, gospa Tatjana!

Modni trendi!

NOVA FRIZURA;
gospa Meglen je bila »kot veter v laseh«!

»Joj, bom lep!«

Delavnico so vodili gasilci:
Zdravko, Pavle in Miro

GASILCI SO NAS VAROVALI PRI SPUŠČANJU »GREGORČKOV« V KRKO

Gasilci Zdravko, Pavle in Miro so nam predstavili opremo v gasilskem domu na Krki. Taki, ki je že častitljive starosti, a neprimerna za današnji čas, se je pridružila nova, sodobna in primerna za reševanje ljudi in premoženja v težkih nesrečah.
Ne samo to. Gasilci so pospremili male »gregorčke« k vodi, da so varno spustili svoje luči v reko Krko in s tem naznanili, da prihaja pomlad oz. daljši dan. Tudi če bi kateri preveč pogumno zakorakal k reki, bi pristal v varnih rokah gasilcev.
Občudojoče!
Na pomoč! Pa da bi jo potrebovali čim manjkrat.

»Pred akcijo!«
Učiteljica Zlata Kastelic z ekipo »gregorčkov«

»Da ne bo v vodo padel!«

Gasilski mojstri in vajenci

»Zdaj pa v gasilsko vozilo!«

»Le plavaj, le plavaj!«

»O, koliko vas je!«

Lina Lamovšek, Žiga Mehle in Lara Zabukovec

»Kje se bo ustavil moj 'gregorček'?«

»Kar pogumno naprej ...«

Enej Lesjak

Delavnico sta vodila:
učiteljica Štefka Klemenčič in ravnatelj OŠ Stična Marjan Potokar

KRKA – ZANIMIVA NEKDAJ IN DANES

KRKA

Naselje Krka je s tem imenom nastalo 1953 iz naselij Gmajna, Mali Videm in Videm. Osrednji del Krke se je razvil ob mostu čez reko Krko, blizu njenih izvirov. Naselje leži južno od ceste Ljubljana – Novo mesto.
Krka ima več znamenitosti. Najbolj poznana je cerkev Sv. Kozma in Damjana. V 18. stoletju je bila Krka ena najbolj slovečih božjih poti na Kranjskem. Cerkev je baročna stavba iz sredine 18. stoletja, je kulturni spomenik visoke vrednosti in zaščiten.
Dolina reke Krke je bila od mlajše kamene dobe do rimske ceste Ljubljana – Sisak glavna prometna pot proti jugovzhodu. Tod čez so potekale pomembne trgovske poti. Izgradnja dolenjske železnice konec 19. stoletja in avtoceste Ljubljana – Zagreb po drugi svetovni vojni je dolina Krke izgubila svoj pomen, kar je imelo za nadaljnji gospodarski razvoj zgornjekrških vasi usodne posledice.

REKA KRKA

Kraški izviri Krke so pomembna naravna znamenitost.
Krka izvira v zahodnem delu Suhe krajine blizu Gradička. Ima umirjen tok. Najvišjo vodo ima jeseni, običajno novembra. Krka teče v zgornjem delu po globokem kraškem dolu in je, z izjemo Višnjice, brez pritoka. Reka je znana po lehnjakovih slapovih.
V izvirih Krke najdemo endemične mehkužce. Je ena najbogatejših slovenskih rek z ribami. V preteklosti je voda poganjala mline, žage, izkoriščali so jo fužinarji. Danes je reka zanimiva za turiste (ribolov, kajak, rafting).

KRŠKA JAMA

Naravna znamenitost je tudi Krška jama nad izvirom reke Krke. Je vodoravna izvirna jama iz katere ob visokih vodostajih bruha narasla podzemna voda. Z vhodom v jamo je prostorna dvorana. Dolga je dobrih 200 in široka do 30 metrov.

Dvorano zaključuje 30 metrov dolgo sifonsko jezero. Glavni vhod so leta 1935 razširili, da bi omogočili hitrejši odtok podzemne vode in rešili problem poplav na Radenskem polju. Podzemni sistem reke Krke sega vse do Ponorov na Radenskem polju. V jami živi tudi znamenita človeška ribica.
Naša skupina se je sprehodila po Krki. To smo bili: Neža Kambič, Danica Koželj, Ema Vrabič, Nadja Pavčič in Ajda Grabijan.
Zapisala učiteljica: Štefka Klemenčič (na fotografiji s svojo »ekipo«)

Ravnatelj Marjan Potokar in »raziskovalke« Krke

Zapisala učiteljica:
Zlata Kastelic

PLES V MASKAH

Hišnik Robi Rajer je poskrbel za ozvočenje, glasbo, da so se male maškare pošteno zavrtele ob divjih ritmih; skrbno je pogledal še »to in ono«, kar je moralo biti urejeno za tako množico otrok in odraslih.
Učiteljica Aleksandra je najprej vzpodbudila maškare, da so odnesli »vstopnice« – izrezane srčke – za ples v maskah svojim staršem. Potem jih je spretno vodila v plesnih ritmih in jim pričarala pravo pustno razpoloženje.

»Leva, desna, leva ...«

»Pa dajmo!«
Ibro Hodžič

Zapisala učiteljica:
Zlata Kastelic

SKRB ZA LAČNE IN ŽEJNE

Kuharici Tatjana Tekavec Erjavec in Mira Nograšek sta poskrbeli za odlično enoločnico in krofe. Mamice ali babice pa so nas pockrkljale s piškotki, pecivom in z drugimi dobrotami.
Vodja šole Tončka Rajer pa je poskrbela, da prav nikomur ni nič manjkalo.
Da ne bomo pozabili še gospa, ki imajo vedno »zadnjo besedo« na krški šoli. To so naše snažilke, ki so pridno zavihtele metle in druge sodobne pripomočke ter poskrbele, da so izginili vsi sledovi, razen razstavljenih izdelkov, našega druženja na pustno soboto.

»Hm, dobro je!«

Kuharici Tatjana in Mira sta bili veseli dobrih jedcev!

Aleksandra Šparl in Bojana Miklič

Zala Vrhovec, Manca Rustja, Mia Vrabič, gospa Tatjana Meglen in Mark Meglen

Tatjana Meglen, Mateja Humar in Vanja Peček Janoš

Om Dušič, 2. b

Vesna Kovač

»Press center!«; zadaj Danica Koželj, spredaj Neja Kastelic

Nadja Fortuna Jankovič

»Slastno!«

Štefka Klemenčič, Mateja Jere Grmek, Vesna Zimic, Urban Žgajnar in Peter Hočevar

»Kako sem jaz utrujen!«

»OB PUSTU JE ZRELA NEVESTA, OB POSTU PA PRESTA.«

Gabrovka, februar 2004
Po pripovedi Feliksa Lekana, takrat starega 72 let, iz Gabrovke pri Zagradcu, zapisala njegova vnukinja Klavdija Lekan, učenka OŠ Stična, šolsko leto 2003/2004

ČAS PRED PUSTOM

»Eno najbolj veselih obdobij v vsem letu je bil čas pred pustom. V navadi je bilo, da so vaški fantje ob marsikaterem oknu postavili »strašilo«, tj. izdolbeno bučo z izrezanimi očmi in usti, v njej pa je gorela sveča.
Veljalo je tudi, da je bilo v tem času največ porok; zato je imela vsaka gospodinja vedno pripravljeno, da je postregla ženinu ali nevesti, ko sta prišla »po slovo«. To je bil boljši kruh, kozarec vina.
Fant in dekle, ki se nista poročila pred postom, sta morala čakati 40 dni, to je do pepelnice. Dobila pa sta t.i. »ploh«, leseno desko, debelo pet centimetrov, kar je pomenilo, da če že ne moreš dobiti fanta ali dekleta, si dobil pa desko.«

Učenke in učenci OŠ Stična, 6. d,
šolsko leto 2014/2015, so poročali:

Dva tedna pred pustom imam god. Dobil sem sestrično z imenom Lucija.
Zapisal: Blaž, 6. d

Čas pred pustom namenim pripravi kostuma.
Zapisal: Tilen, 6. d

Pred pustom imamo koline.
Zapisala: Nejc in Florijan, 6. d

Če je sneg, se igram zunaj. Sneg moramo prej tudi »skidati«. Spečemo kruh ali piškote; nato greva s sestro Donno s psom na sprehod po vasi.
Zapisal: Martin, 6. d

Pred pustom gremo z mami in bratom zmeraj po nakupih, da bodo maškare »dobile« sladkarije. Kupimo bonbone, čokolade, krofe … Maškaram damo tudi nekaj denarja. Spečemo tudi piškote, da smo dobro pripravljeni in nam ničesar ne zmanjka.
Zapisal: Nejc R., 6. d

Pred pustom zmeraj spečemo krofe in jih damo maškaram.
Zapisal: Blaž, 6. d

V tem času imam rojstni dan. Recimo, danes sem sošolkam in sošolcem prinesel piškote, ki sva jih napekla z mami. Sicer nimamo kakšnih posebnih šeg in navad.
Zapisal: Lovro, 6. d

Pred pustom vedno odidemo v trgovine po kostum.
Zapisal: Alex, 6. d

V času pred pustom okrasim hišo in se pripravljam na obhod vasi na pustno soboto oz. torek. Pripravim si tudi kostum; letos sem dokupil samo še žabe, saj je stari kostum še dober.
Zapisal: Cene, 6. d

Gabrovka, februar 2004
Po pripovedi Feliksa Lekana, takrat starega 72 let, iz Gabrovke pri Zagradcu,
zapisala njegova vnukinja Klavdija Lekan, učenka OŠ Stična, šolsko leto 2003/2004

PUST

»Pust je pravi ljudski praznik; to je čas, ko se poslavlja zima in se začenja pomlad. Narava se začne prebujati.
Pust je vedno na torek, toda ne na isti datum. Pogojen je s pepelnično sredo oz. z veliko nočjo, ker je vedno čez štirideset dni po pustu velika noč.
Ob pustu so ljudje pripravljeni spremeniti svoj videz; oblačijo se v posebne obleke, si nadenejo maske in se veselijo. Včasih so se oblekli v živali, cigane, berače, fine gospe in gospode, v kurente, v razne aparate ipd. Poleg otrok se velikokrat našemijo tudi odrasli, saj vidijo v tem neko sprostitev. Običajno se šemijo fantje, pa tudi dekleta ne izostajajo.
Ne »pustujejo« v vsaki vasi. V naši ne (v Gabrovki, op. p.). Organizirajo se predvsem otroci, ki se gredo potem pokazat po hišah. Pri vsaki hiši nekaj dobijo: denar, krofe, jabolka ali kaj podobnega. Kadar je skupina našemljena v svate, radi zapojejo ali raztegnejo meh, tj. zaigrajo na harmoniko.
Pustna sobota je čedalje zanimivejša, saj je pust sredi tedna, ko so ljudje po službah, otroci v šolah, zato so prireditve na pustno soboto. Organizirani so tudi plesi v maskah po gostilnah, dvoranah.

Pregovorov o pustu je veliko, npr.:
- *Danes je ta mal pust, se kuha čeljust.*
- *Kdor se na pusta do sitega ne naje, bo vse leto gladoval.*
- *Na pustni torek pometi hišo, smeti pa vrzi na razpotja, da ne bo bolh pri hiši.*
- *Ta dan ne dajaj kokošim nič zobat, da ne bodo potem vse leto požrešne.*

Jedi v tem času so posebej zanimive. Že v četrtek pred pustom (ob »malem pustu« ali na »debeli četrtek«) je na mizo prišla predpisana jed, prekajena spodnja čeljust ali svinjski rilec v ričetu. Kako je to nujno, so zapisali tudi v pregovoru. NA pustni torek so gospodinje pekle krofe. Še starejša obredna jed pa sta ocvirkova potica in špehovka. V nekaterih krajih na pust jedo žlikrofe, narejene iz ajdove in bele moke.
Kakor koli že, povsod je pomenilo, da je pust praznik, ko se je treba najesti, pa četudi je bila pri hiši velika revščina.«

Učenke in učenci 6. d
OŠ Stična, matična šola, so poročali:

SPOMINI NA PUSTOVANJA;

šolsko leto 2014/2015

Ko je bil pust, smo se s sošolkami zmenile, da gremo v maškare po Zagradcu. Šle smo v dveh skupinah. Sladkarij sem se res najedla. Bila sem pikapolonica.
Zapisala: Lara, 6. d

»Maškarce« sem praznoval s prijatelji. Šli smo v Zagradec in v Gabrovko. Prevladovale so sladkarije … Za eno popoldne sem se spremenil v dedka.
Zapisal: Blaž, 6. d

Lanski pustni torek smo se sošolke Nika L., Hana, Lara, Maša in jaz zbrale v Ambrusu in obhodile vso vas. Pojedle smo celo goro krofov. Zvečer pa smo se ponovno srečale v dvorani kulturnega doma v Ambrusu.
Zapisala: Nika, 6. d

Lanski pust je bil najboljši.
Zapisala: Maša, 6. d

Oblekla sem se v maškare in s sošolko Emo, Laro, Špelo odšle od hiše do hiše … Ko se je zvečerilo, sem šla domov in tam smo imeli pustno zabavo.
Zapisala: Karin, 6. d

Rad imam pust oz. bolj pustovanje. Ko sem bil star osem let, sem bil Zoro. Zaslužil sem 56 evrov.
Zapisal: Alex, 6. d

Lani je bilo »carsko«. S Karin sva našemljeni hodili po hišah, in sicer po Marinči vasi in po Zagradcu. Srečali sva Zojo, Laro, Špelo in Aljo. Zvečer sva si s Karin razdelili denar, krofe in sladkarije. Bil je najboljši pust (ever). Bila sem čarovnica.
Zapisala: Ema, 6. d

Lani sem bila ciganka. S sestro in s sosedo smo hodile po vasi in »nabirale« sladkarije. Nepozabno!
Zapisala: Tjaša, 6. d

Na pusta je zmeraj zabavno. Hodim s prijatelji, »malho« pa polnimo s krofi, denarjem …
Zapisal: Nejc, 6. d

Doma me vedno čakajo topli krofi.
Zapisala: Lea, 6. d

Bil sem pirat, sestra čarovnica. Preganjala sva zimo …
Zapisal: Martin, 6. d

Lani sem se zelo zabaval. Dobil sem 30 evrov, ampak zato sem moral obhoditi vse hiše v Ambrusu. Nazadnje sem šel k babici in dedku.
Zapisal: Cene, 6. d

Nika M. je bila policajka, Nika L. je bila kavbojka, jaz tiger, Maša hudičevka. Neznansko smo uživale in pridno »nabirale« darila.
Zapisala: Hana, 6. d

Bil sem vojak. Šel sem v dvorano, enkrat pa malo naokoli. Drugače je tako kot vsak dan.
Zapisal: Lovro, 6. d

Predstavljal sem klovna. Od doma sem odšel ob 15.45, vrnil sem se ob 18.15. »Zaslužil« sem 43, 60 evra. To je dosti denarja. In bil sem vesel!
Zapisal: Matej, 6. d

Lansko leto, ko smo bili še v Ambrusu, smo se sošolke dogovorile, da gremo v maškare. Sendi je, žal, zbolela. Nekje smo dobile denar, drugje sladkarije, flancate, krofe … Prehodile smo veliko kilometrov – a se je splačalo. Dobile smo veliko sladkarij in denarja.
Zapisala: Nika L., 6. d

Lani sem pust preživel tako, da sem se zjutraj oblekel in namaskiral. Potem sem šel po vasi preganjat zimo in nabirat sladkarije.
Zapisal: Blaž, 6. d

Pustna šema? Bila sem nuna.
Zapisala: Špela, 6. d

Florjan – gusar; Blaž – stari ata; Nejc – se ne spomnim. Bilo je fantastično.
Zapisal: Florijan, 6. d

Na koncu našega pustnega pohoda smo šli na pico k Toplarju v Zagradec.
Zapisal: Nejc, 6. d

Bila sem že: PIKA NOGAVIČKA, DALMATINEC, CIGANKA. Pusta se veselim, saj dobim veliko daril.
Zapisala: Sendi, 6. d

Učenke in učenci 6. d
OŠ Stična, matična šola, so poročali:

KAJ JEMO OB PUSTU?

Ob pustu jemo kislo zelje, žgance in krvavice. Za sladico pa domače krofe.
Zapisal: Florijan, 6. d

Doma ne pripravljamo posebne hrane, razen krofov. (Tilen, 6. d)
Zapisal: Tilen, 6. d

Ker imamo pred pustom koline, na pustni dan jemo kozličkovo pečenko, zrezke ali klobase.
Zapisal: Nejc H., 6. d

Za pusta hrusta nimamo doma nobene posebne hrane.
Zapisal: Nejc R., 6. d

Pri nas za pusta jemo pico.
Zapisal: Alex, 6. d

SPOMINI NA PUSTOVANJA

šolsko leto 2003/2004

Učenke in učenci OŠ Stična, matična šola, so takrat zapisali zanimive dogodivščine, opažanja, dogodke njihovih staršev in starih staršev ob najbolj veselem prazniku v letu, ob pustu:

Pripravila: Teja Zaletelj, 7. c (9), šolsko leto 2003/2004; 22. 1. 2004
Pripovedovala: Frančiška Lukančič, rojena Meglen, Zagradec 27
Rojena je bila v Češnjicah pri Zagradcu.
Zapis: 22. 1. 2004; pripovedovalka je bila takrat stara 85 let.

PUSTNE DOBROTE

1. Kdaj je pust? Ali je vedno na isti dan?
Pust bo letos 24. februarja. (2004, op. p.) Da, zmeraj je na torek.
2. Ali ste se ob pustu posebej oblekli?
Pustna šema nisem bila nikoli zato, ker nas starši niso pustili naokrog. K nam pa so prišle pustne šeme, na katere smo seveda komaj čakali.
3. V kaj so se oblekli drugi?
Pustne šeme so bile oblečene v živali, čarovnice, nenavadne ljudi.
4. Ali so se odrasli tudi šemili? Kdo se je šemil, fantje ali dekleta?
Tudi odrasli so se šemili. Šemili so se podobno kot otroci; našemljeni pa so bili predvsem fantje.
5. Kdo je organiziral v vašem kraju pustovanje?
V našem kraju je bila našemljena predvsem mladina.
6. Ali so otroci hodili po hišah? So peli?
Ja, hodili so po hišah ali po celi vasi. Ne, peli niso, so pa oponašali tisto, v kar so bili našemljeni.
7. Ali so otroci dobili darove? Kaj?
Ja, otroci so dobili darove: krofe, jabolka, jajca, flancate, denar.
8. Ali ste v vašem kraju poznali pustne kresove?
Ne, v našem kraju nismo poznali pustnih kresov.
9. Kdaj in kje so jih kurili (če so jih, seveda)?
Pri nas je bil običaj, da so na pepelnično sredo sežgali pusta. Kresov pa nismo kurili. Kurili so jih v drugih vaseh v naši okolici.
10. Kaj pomeni pustna sobota?
Pustne sobote nismo praznovali. Ta dan za nas ni pomenil nič posebnega.
11. Ali poznate kakšen pregovor v zvezi s pustom?
Pregovor: »Pust je zmeraj krivih ust.«
12. Opišite izraz »predpustni čas«.
Predpustni čas je čas pred pustom. Takrat se nismo nič pripravljali na pust, ampak smo morali vsak dan pošteno delati. Ko sem prišla domov, je imela mama že spečeno potico.
13. Opišite nam jedilnik za pust.
V našem otroštvu ni bilo toliko hrane, kot jo je sedaj. Naš jedilnik je bil zelo skromen. Jedli smo ocvirkovo potico, malo bolj bel kruh, krofe pa le redkokdaj.
14. Poznate recept? Zaupajte nam ga.

OCVIRKOVA POTICA
Sestavine:
- ocvirki,
- cimet,
- testo,
- smetana.

Potek dela:
Razvaljaj testo, vanj naloži ocvirke, smetano, nato posuj s cimetom. Na koncu testo zavij tako kot štrukelj, naloži na pladenj in daj peč.

15. Kaj pa pustna pesem, se še spomnite katere?

PUSTNA
Pojdimo, lovimo pusta,
da nam deca ne pohrusta.
Jopič rdeč, zelene hlače,
v rokah ragle ropotače.

A na glavi dva roga,
hu – kakšen nos ima.
Brke tanke kot ščetine,
bojmo se ga, kadar zine,
bojmo se ga, kadar stopi,
da nas z dolgo šibo ne lopi.

Pripravila: Nives Hribar, 7. c razred (9),
šolsko leto 2003/2004; 22. 1. 2004
Pripovedovala: Angelca Hribar, Mali Korinj 16
Zapis: 22. 1. 2004; pripovedovalka se je rodila 4. 5. 1951.

»OD PUSTA IMAMO MASTNA USTA«

»Pust je zmeraj na torek, le datumi so premakljivi. Drugače so se oblekli le tisti, ki so šli k »mačkaram«. Moški so se po navadi oblekli v ženske, ženske pa v moške. Otroci so se najraje oblekli v klovne, čarovnice, različne živali, v strašila … V naših krajih ni nihče posebej organiziral zabave za pust; nekdo se je spomnil, da je dobro, če se malo našemijo, hkrati je razširil novico in že so bili pripravljeni na pust.
Otroci so seveda hodili tudi po hišah. Dobivali so različne darove: krofe, štruklje, piškote, pomaranče, bonbone, včasih kakšno klobaso in poleg tega malo denarja. Otroci so radi kaj zapeli, zaplesali in tudi zavriskali.
Zanimiva navada je bila ta: Če se čez leto ni nihče oženil, so mu (ji) dale narediti slamnato punco (fanta) in ga čez noč dali na vhod njegove (njene) hiše ali celo na streho. Na pepelnico so potem šli po tisto slamnato punco ali fanta - če ga (jo) tisti fant ali punca nista skrila – in ga zažgali sredi vasi, poleg pa jokali.
Pustna sobota je podobna kot pust; začne se s pustnimi norčijami in s peko krofov.«

RECEPT ZA KROFE:
Potrebujemo: 1 kg moke, 10 dag sladkorja, 10 dag margarine, 6 rumenjakov, rum, sol, limonino lupinico, kvas.
Postopek smo si izposodili z internetne strani in sodi v sodobni čas priprave krofov: »Za krofe najprej presejemo moko v prazno skledo in v sredini izdolbemo vdolbinico. Hladno mleko in vročo vodo zmešamo v mlačno tekočino (prevroča tekočina škodi kvasu). Primešamo kvas, da se raztopi. Zmes počasi položimo v vdolbinico v moki. Z roba postrgamo nekaj moke in jo zmešamo s tekočino na sredini. Nežno gnetemo, dokler ne dobimo mehkega testa. Posujemo z moko in prekrijemo s krpo ali folijo. Približno 30 minut pustimo v toplem prostoru vzhajati. Ko se na površini prikažejo razpoke in se testo zelo napne, je testo dovolj dolgo vzhajalo.
Medtem premešamo rumenjake, jajci, sladkor, vanilijev sladkor, limono, sol in rum. Primešamo penastemu maslu. K testu primešamo mešanico iz jajc in preostalo moko. Gnetemo, dokler ne dobimo prožnega, gladkega testa. Testo pokrijemo in v toplem prostoru še približno 20 minut vzhajamo.
Iz testa izrežemo približno 40-gramske kose, iz katerih z golimi rokami oblikujemo krofe. Pri pravilnem oblikovanju krofov, testo obdamo z dlanmi. Nato ga položimo na delovno površino in z nežnim pritiskanjem in krožnimi gibi ustvarimo lepo kroglo z gladko površino. Krofe pa lahko oblikujete tudi tako kot cmoke, in sicer tako, da jih najprej oblikujete z rokami, nato pa jih rahlo stisnete.
Krofe položimo na pomokan pekač in jih rahlo potlačimo. Krofe ovijemo v krpo in pekač pustimo stati v toplem prostoru približno 20 minut.
Mast segrejemo (približno 170 °C). Uporabite najkvalitetnejšo mast, po možnosti nevtralnega okusa kot npr. kokosova mast, mandljevo olje, sojino olje ali repično olje.
Pri cvrtju krofe najprej obrnemo z gladko stranjo navzdol. Ponev pokrijemo s pokrovko. Po približno treh minutah krofe obrnemo in pri odprti ponvi cvremo še nadaljnje tri minute. Tako dobimo lep bel rob – če so krofi premalo časa vzhajali, bodo okrogle oblike in brez lepega belega roba.
Scvrte krofe vzamemo iz ponve in jih položimo na papirnate brisače. V rahlo ohlajene krofe vbrizgamo marelično marmelado (po želji z rumom). Na koncu jih posujemo s sladkorjem.

»Pregovorov o pustu je kar nekaj; spomnim se dveh:
- *Od pusta imamo mastna usta.*
- *Za pusta hrusta se na široka usta krofe hrusta.*
Zanimivo je bilo to, da se v predpustnem času ni smel nihče oženiti, igrati na harmoniko, ni se smelo plesati in se zabavati.
Na sam pust so jedli špehovo potico (ocvirkovko) in svinjsko juho. Spekli so tudi krofe; privoščili so si tudi špeh in šunko.
Zakaj se februar imenuje svečan?
»Zato, ker v februarju s streh visijo ledene sveče in zato, ker je 2. februarja svečnica.«
Še dva pregovora v povezavi s februarjem:
- *Če na svečnico od ledene sveče kaplja kane, še dolga zima nam ostane.*
- *Pa je svet Matija, led razbija; če ga ni, ga pa naredi.«*

PUSTNA PESEM

Hop sa sa, draj sa sa,
pustna nedelja,
lan sem bil špeha st,
lejts pa zejla.

Komaj sem pelav jo okrog oltarja,
Že me sprašvala je,
Če mam kej dnarja.
Hop s asa, draj sa sa,
pustna nedelja,
lan sem bil špeha st,
lejts pa zejla.

Pripravila: Maja Mohorčič, 7. c razred (9),
šolsko leto 2003/2004; 22. 1. 2004
Pripovedovala: Marija Klinc, rojena 1931
Zapis: 27. 1. 2004; pripovedovalka je bila takrat stara 72 let.

»OB PUSTU JE ZRELA NEVESTA, OB POSTU PA PRESTA.«

»Pust je letos 24. februarja, vedno na torek, a ne na isti datum. Ob pustu so se včasih ljudje posebej oblekli, saj je bil to nek poseben dan; jedli so hrano, ki je niso vsakdan.
Oblekli so si dolge obleke, ki so predstavljale živali ali pa oblačila bogatih ljudi. Bolj se šemijo fantje kot dekleta. Se pa pust v naših krajih ne organizira – po vasi hodijo samo otroci. Žal ti ne pojejo več, včasih pa so. Seveda jim odrasli dajo nekaj za pod zob in nekaj malega denarja. Na pustno soboto in v nedeljo se odvijajo karnevali in pustna rajanja.
Predpustni čas je čas peke krofov, iz kuhinj pa diši tudi po ostalih dobrotah. Jedilnik je bil sestavljen iz samih dobrot: šunke, suhih klobas, krofov, orehove potice.
Kaj potrebujemo za krofe? 500 g moke, 40 g kvasa, 50 g margarine, 50 g sladkorja, 2 jajci, 2,5 dcl mleka.«

Pripravila: Maja Novak, 7. c (9),
šolsko leto 2003/2004; 23. 1. 2004
Pripovedovala: Frančiška Novak, Mali Korinj
Zapis: januar 2004; pripovedovalka je rojena 2. 2. 1932 na Kalu pri Ambrusu.

O PUSTU ...

»Pust je zmeraj na torek, samo mesec se zamenja. Na ta dan so ljudje malo drugače oblečeni, in sicer v klovna, Piko Nogavičko, tudi v kamelo, kravo, hudiča … Pustne šeme so res različne in nekatere tudi izvirne. V naši vasi se našemijo fantje in dekleta, za organizacijo pa poskrbijo vaščani. Tudi otroci hodijo po hišah, nekateri pa tu ne. Kaj dobijo? Največkrat jajca, krofe, piškote, bonbone, denar … Zanimivo je še, da poznamo pustne kresove. Kurimo jih na pepelnično sredo, in sicer na travnikih.«

Pripravil: Dejan Sadar, 7. b (9),
šolsko leto 2003/2004; februar 2004
Pripovedovali: Anica Sadar, rojena leta 1971, in Veronika Sadar, rojena leta 1949;
Marinča vas 22, Zagradec

PUST V STARIH ČASIH

»V starih časih so bile pustne norčije predvsem praznik otrok, vsaj na podeželju. Otroci so si napravili maske iz papirnatih vreč, ki so jih okrasili s trakovi. Ponavadi so obleke našli na podstrešju ali pa v stari omari.
Ko se je delal mrak, so se zbrali na vasi in hodili od hiše do hiše. Vedno jih je spremljala glasba. Velikokrat so igrali na harmoniko, ki jo spremljal še kak drug inštrument. Pri vsaki hiši so zaplesali, zato so otroci dobili krofe, bonbone ali celo mandarino. Vsak je imel svojo vrečko ali cekar.
Na koncu so se zopet zbrali na vasi in si ogledali, kaj so dobili. »Izkupiček« so si razdelili ali skupaj pojedli.
To je bil zelo velik dogodek. S tem so pregnali zimo.«

Pripravila: Lara Novak, 5. d (9),
šolsko leto 2003/2004; Ivančna Gorica, 12. 2. 2004
Pripovedovala: Anica Novak, rojena 1934. leta v Ambrusu 18
Zapis: Leta 2004 je živela v Stični 125.

NAŠEMILI SO SE VSI, ODRASLI IN OTROCI

»V starih časih so pust praznovali podobno kot danes. Pust je vedno na isti dan, ne pa na isti datum. Našemili so se vsi, tako otroci kot odrasli. Šemili so se v različne stvari in posnemali zanimive osebe, kot so: Arabce, klovne, duhove … Za pust so »postali« tudi različne živali.
V preteklosti je pust predstavljal nekakšen ples; tekmovali so tudi za najlepšo maškaro. Na ta dan so pripravili posebne in boljše jedi. Jedli so: klobase, kruh, prekajeno svinjsko meso, kračo, slanino, krofe, flancate, miške …
Pust v Ambrusu v času otroštva naše pripovedovalke ni bil organiziran, vendar so šli le od hiše do hiše ali na obisk.«

Pripravila: Rebeka Oven, 7. c (9),
šolsko leto 2003/2004; 9. 2. 2004
Pripovedovala: Majda Oven, Ivančna Gorica
Zapis: pripovedovalka je bila leta 2004 stara 61 let.

PLES V MASKAH

1. Kdaj je pust?
Pust je star običaj, s katerim se preganja zimo. Letos je 24. februarja in ni vedno na isti dan.
2. Ali ste se ob pustu posebej oblekli?
Ja, zmeraj smo se namaškarali.
3. Kaj ste po navadi oblekli?
Največkrat smo oblekli: stare rute, prevelike in stare čevlje, stara luknjasta ogrinjala, največkrat smo se namazali s črnim ogljem in z rdečim krep papirjem, ki smo ga namočili v vodo in ga nanesli na obraz, v predpasnike, v stare »rekeljce«.
4. Ali so se odrasli tudi šemili? Kdo se je šemil, fantje ali dekleta?
Ne pri nas starejši nikoli niso hodili v maškare; v maškare so hodili samo otroci in malo starejši. Če so hodili starejši v maškare, kar je bilo zelo malokrat, pa so hodili le fantje.
5. Kdo je organiziral v vašem kraju pustovanje?
Pust so vedno organizirali mladi.
6. Ali so otroci hodili po hišah? Ali so dobivali darove? So peli?
Ja, mi smo hodili po hišah; hodili smo bolj k bogatim hišam. Ne, pri nas nismo nikoli peli. Smo pa zelo kričali in »letali« okoli.
7. Ali ste v vašem kraju poznali pustne kresove?
Ne, ko sem bila jaz majhna, še ni bilo kresov. So pa neporočene punce, ki bi morale biti že poročene, vlekle ploh.
8. Kaj pomeni pustna sobota?
Hm, pomeni ples v maskah – za nas otroke zelo pomemben dogodek – to je bila nekakšna veselica.
9. Ali poznate kakšen pregovor v zvezi s pustom ali z mesecem februarjem?

a. Če svečnica zelena, velika noč bo zasnežena.
b. Februarski Valentin, prinese ključ od korenin.
c. Če je februarja toplo, bomo v aprilu radi za pečjo.
d. Če se na svečnico jasno zdani, zima rada še dolgo trpi.
e. Če ptiči ujeti so tolsti, mesnati, bo dosti snega še in mraza prestati.

10. Recepti za pustne jedi:

KROFI
Potrebujemo:
- 1 kg moke,
- 4 jajca,
- 7 dag sladkorja,
- sesekljana limonina lupinica,
- 2 žlici ruma,
- 6 dag masla,
- 4 žlice kisle smetane,
- 3 dcl mleka,
- sol.

Priprava kvasca:
- 4 dag kvasa,
- 3 žlice mleka,
- malo sladkorja.

Moko damo v skledo in naredimo jamico.
Kvas razmočimo v mlačnem mleku, dodamo malo sladkorja in vlijemo v jamico v moki. Primešamo še malo moke in pustimo kvasec, da vzhaja. Štiri beljake stepemo v trd sneg, dodamo sladkor, rumenjake, limonino lupinico, rum, smetano, tekoče maslo, precej toplo mleko in sol. Vse to zlijemo v moko h kvasu in zamesimo testo. Gnetemo toliko časa, da se testo loči od rok in sklede. Testo pustimo, da vzhaja, nato ga zvrnemo na pomokan prt in robove zavihnemo, da se testo pri valjanju ne prijemlje. Testo enakomerno zvaljamo in pri tem pazimo, da ga ne razvlečemo, zato ga na začetku le malo potolčemo in valjamo le s težo valjarja. Zvaljano testo pokrijemo in pustimo, da na mizi vzhaja vsaj še 10 minut, da bomo potem lahko izkrožili lepe krofe.
Krofe polagamo na ogreto desko, napol vzhajane obrnemo, da vzhajajo še po drugi strani. Vzhajane krofe polagamo še v vročo maščobo, da najprej ocvremo vrhnjo stran. Cvremo v pokriti kozici, ko pa jih obrnemo, kozico odkrijemo.

Pripravil: Matic Sadar, 7. b (9),
šolsko leto 2003/2004; 10. 2. 2004
Pripovedovala: Pavla Sadar, rojena 1932
in Alojz Sadar, rojen 1931, Zagradec 15, Ivančna Gorica

»LAČNA, ŽEJNA – LAČNA, ŽEJNA.«

»Včasih so si otroci za pusta naredili maske iz tršega papirja ali kartona, premožnejši pa so jih kupili. V navadi je bilo, da so se namazali s sajami iz peči, da so bili črni in neprepoznavni. Oblekli so se v dolga krila ali pa v hlače, zraven je sodil še plašč. Šli so po vasi od hiše do hiše. S seboj so imeli vsak svojo košarico, v katero so shranjevali potico, krofe oz. kar so ljudje dali. V navadi je bilo, da so ponekod dajali tudi jajca. Bogatejši so prispevali tudi kakšen tolar.
V maškare so hodili tudi starejši. Oblekli so se v muzikante, ki so godli, druge maske so pele in plesale. V vasi, iz katere je bila doma Matičeva mama, so možje prišli k hiši z neko masko, ki je bila nasajena na kol, ovita pa v zajčjo kožo. Imela je dve čeljusti. Zgornjo so lahko premikali. Kdor jo je nosil, je stopil do okna in rekel: »Lačna, žejna, lačna, žejna.« Gospodar je odprl okno in maski v usta položil denar ali druge dobrote. Ata Alojz pa je povedal, da je k njihovi mizi prišla smrt, ki je s seboj nosila koso. Otroci so se je bali in so se skrili na peč, jokali in molili.
Ker pa je bil pustni torek nekaj posebnega, so morali jesti tudi boljšo večerjo, tj. prekajeno meso, juho.
Naslednji dan se je pust končal tako, da so iz slame naredili pusta, ga oblekli v hlače in haljo ter proslavljali, dokler niso vsi zaspali. Seveda so pust morali prej zažgati in pokopati.«

Pripravil: Jure Perko, 7. (9),
šolsko leto 2003/2004; februar 2004
Pripovedovala: babica Frančiška Sadar, rojena 9. marca 1938

V PUSTNI DAR SO DAJALI PREDVSEM KROFE

»Nekoč smo praznovali pust tako, da so spekli priboljške. To so bili krofi, ki so bili narejeni z rokami spretnih gospodinj, flancate, narejene na domači masti in ocvirkovo potico.
V naši družini nismo dosti hodili po hišah, nas starši niso pustili. Meni ni bilo zato prav nič hudo, saj doma nismo nikoli stradali kruha – oče je bil mlinar in tako je bilo kruha vedno dovolj.
Tisti, ki so hodili v maškare, pa so se oblekli v razne svetnike, npr. v sv. Jurija, ki je odganjal pomlad. Šemili so se sami. Doma niso imeli kakšnih posebno narejenih pustnih mask. Ko so bili našemljeni, pa so ravno tako kot danes hodili od hiše do hiše. Vendar je bil pustni dar dosti skromnejši kot danes. V starih časih niso imeli sladkarij, denarja pa še manj, saj je bila že tako velika revščina. Dajali so predvsem krofe, saj je bil to najbolj zaželen dar.«

Kako praznujemo pust danes?
Jure Perko, ki je pri babici Frančiški poizvedoval o pustovanju nekoč, je za primerjavo napisal še svoj prispevek o pustovanju.
»Danes praznujemo pust tako, da mamice ali babice spečejo krofe ali flancate. Vendar v današnjih časih vse manj mamic in babic peče krofe doma. Večina se raje odpelje v trgovino in jih kupi. Zato imajo potem doma malo dela, saj se kupljeni krofi težko »ponesrečijo«. To je bila namreč nekdaj glavna skrb pri peki krofov.
Doma se s pomočjo staršev našemimo v različne pustne maske, ki so lahko narejene tudi doma. Našemimo se lahko v klovna, v bolnega starčka, tretji se našemijo v kakšnega kriminalca; zelo razvpite so maske »terorista« Sadama Huseina, ameriškega predsednika »Buša«.
Ko smo pustno našemljeni in tudi pustno razpoloženi, se vaški otroci zberemo v skupine in gremo od hiše do hiše vprašat, če imajo »kaj za pusta hrusta«. Večinoma so ljudje radodarni, vendar se najdejo tudi takšni, ki nas podijo od hiše. Po koncu pustnega dne otroci doma pojemo in preštejemo pustne darove. Za pustni »dobiček« se štejejo pustni krofi, flancati, denar, čokolade, skratka vse, kar dobimo na pustni dan.

Pripravil: Uroš Zupančič, 7. b (9),
šolsko leto 2003/2004; februar 2004
Pripovedovala: Ana Bonifer, rojena leta 1942 v Gradencu pri Žužemberku
Zapis: leta 2004 je živela v Spodnji Dragi 35 a.

MAŠKARE SO IGRALE NA ORGLICE

»Ko je bila moja babica stara osem let, je prvič odšla na maškarado. V tistih časih ni imele tako bogatih oblek, kot jih imamo zdaj ob pustovanju. Oblečena je bila v hlače, staro jakno ali bluzo. Obraz si je zakrivala z masko, ki je bila narejena doma. Izdelali so jo iz temnih toplih nogavic, na glavi je imela klobuk, v rokah pa palico in orglice. V rokah je imela še košaro za dobrote, ki so ji jih dajali ljudje. To so bili krofi, bonboni, jajca; denarja ni bilo med darovi. Če je kje dobila jajce, ga je bila zelo vesela, saj je vedela, da ga bo njena mama pripravila za zajtrk.
Moja babica se je na maškaradi družila s Škrbetovima fantoma. Hodili so po vasici; babica je bila doma v Malem Lipju pri Žužemberku. V tistih časih so ljudje maškare zelo lepo sprejeli. Po hišah, kjer so bili otroci majhni, so se jih sprva bali, toda strah v majhnih očeh je minil, ko so zaigrali na orglice. Iz vsake hiše so jih povabili v vežo, kjer so jim dali tudi jesti.
Prav vsaka hiša je dišala po krofih. Dobrot, ki jih je babica prinesla domov, je bila njena mama zelo vesela, saj so bile v njeni družini še tri sestre, očeta so izgubili v vojni. Takrat je bila babica stara tri leta. Pustnih dobrot se je veselila vsa družina, saj so bili v tistih časih zelo revni.
Babica še vedno rada hodi v maškarado in obuja spomine.«

Ni podatka o avtorju prispevka,
šolsko leto 2003/2004; 10. 2. 2004
Pripovedovala: Marija Papež, rojena 1923, Tolčane 10

KAKO SO NEKOČ PRAZNOVALI PUST

»Pri moji stari mami so včasih pust praznovali tako, da so dva dni pred pustom spekli kakšne piškote in posušili kaj »škreblnov«. To so naredili zato, da so lahko maškaram kaj dali.
Ko je le napočil čas za pustovanje, se je nekaj otrok zbralo pri eni hiši; tam so se preoblekli v kakšna stara oblačila in si na glavo poveznili doma narejeno masko.
Nato so odšli po vasi, se ustavljali pri hišah, potrkali in počakali, da bodo kaj dobili. Ponekod so dobili jajca, drugje piškote, pri bogatejših so dobili kakšen kos peciva ali manjšo vsoto denarja. Potrkali so čisto na vsaka vrata, na koncu so se slekli in si razdelili, kar so pač dobili.
Pust je bil za otroke najljubši praznik, saj so se vsaj enkrat v letu malo posladkali z različnimi dobrotami.«
Seveda smo za vse darove zelo hvaležni.«

Pripravila: Tjaša Klemenčič, 5. d (9),
šolsko leto 2003/2004; Ivančna Gorica, februar 2004
Pripovedoval: Tjašin oče, rojen v Ljubljani

ZA PUSTA SE JE VELIKO JEDLO IN NORELO

Že od nekdaj je bil pustni čas velik dogodek. Za pust se je namreč veliko jedlo. Veliko je bilo tudi norčavosti.
Priprave na pust so potekale že mnogo prej. Treba si je bilo pripraviti masko in oblačila. Starši so nas oblekli v pustne šeme in nam nadeli pustne maske.
Vzeli smo košaro in se odpravili po vasi. Hodili smo od hiše do hiše in pridno polnili košaro. Najbolj veseli smo bili pustnih krofov. Dobili smo tudi druge sladkarije, denar in jajčka. Ko smo prišli domov, smo prešteli denar in druge dobrote in se že veselili pusta v naslednjem letu.

Pripravil: Tomaž Godec, 7. d (9),
šolsko leto 2003/2004; Ivančna Gorica, 10. 2. 2004
Pripovedoval: Marjan Godec, rojen 1955
Zapis: leta 2004 je živel v Ivančni Gorici, Ljubljanska cesta 32.

NA PUSTNO SREDO, DAN PO PUSTU, SO PUST VEDNO POKOPALI

»Tako kot zdaj, so se tudi pred mnogimi leti veselili pusta, ki je bil vedno na pustni torek. PO pričevanju mojih staršev so se tudi v času njihove mladosti uganjale pustne norčije.
Na soboto pred pustnim torkom so se ravno tako kot nekoč v raznih gostiščih odvijale pustne norčije; tam so tudi izbrali najbolj domiselne pustne maske.
Maske so pred leti izdelovali doma, ker ni bilo tolikšne izbire po trgovinah kot danes. Izdelovali so jih iz različnega materiala, kot je karton, »gips«, uporabili so kokošje peruti, slamo …
Na pustni dan so hodili po vaseh od hiše do hiše in prosili dobrot. Dobili so razna domača peciva, suho sadje, pomaranče, malo denarja … Če je šlo več otrok skupaj, so si po končanem obhodu pregledovali darila in si jii nekaj tudi izmenjali.
NA pustno sredo, dan po pustu, pa se je vedno pokopal pust. PO običaju so iz slame naredili lutko, ki so jo kasneje zažgali. Na ta dan so tudi obiskali fante in dekleta, ki niso bili poročeni in jim pripeljali »dilo«, po domače ploh. V bližini hiše so fantu oz. dekletu zakopali ploh. Ta ploh je bil pripeljan zato, ker so želeli, da se »dobitnik« ploha poroči.
Vsem, ki sem jih povprašal o praznovanju pusta, so ti časi ostali v lepem spominu. Po raznih mestih se še vedno odvijajo karnevali, kot so ribniški, cerkniški, ptujski …
Moji starši (Tomaževi) so stari okoli 45 let in jim je pust še vedno v spominu.«

Pripravil: Maks Hočevar, 7. d (9),
šolsko leto 2003/2004; Ivančna Gorica, 10. 2. 2004
Pripovedoval: Anton Hočevar

PUST

»Pust je običaj z maskami; maske naj bi odganjale zimo in naznanjale bližajočo se pomlad. Na ta dan smo se oblekli v čudežna bitja, živali in v razne junake. Poleg otrok so se našemili tudi fantje in dekleta. Pusta nihče posebej ne organizira, združijo se le manjše skupine maškar. Predvsem otroci hodijo po hišah, pojejo pa ne! Dobijo sladkarije, krofe, redko še denar.
Pustna sobota? To je dan pred pustno nedeljo; na ta dan se organizirajo zabave in plesi v maskah.
Predpustni čas pa je čas od božiča do pusta. Jedli smo ješprenj s suhim mesom in krofe.«

Pripravil: Klemen Knez, 7. c (9),
šolsko leto 2003/2004; Ivančna Gorica, februar 2004

ČAS POSTA IN ODREKANJ

Klemen nam je kar sam povedal nekaj o pustovanju. Posebno mesto zanj predstavlja post.
»Datum, ko praznujemo pust, seveda ni vsako leto isti. Otroci se »maškaramo« v pustne šeme; pomagajo nam starši. Nato gremo po hišah, ampak ne pojemo. Prejemamo pustne darove, ki se razlikujejo od hiše do hiše. Pečemo pustne krofe in jemo svinjsko kračo ter ocvirkovo potico.
Post? To je čas odrekanj!«

Ni podatka o avtorju, šolsko leto 2003/2004;
Ivančna Gorica, februar 2004
Pripovedoval: Zvone Lobe, rojen 1964. leta v Šarju-SAP
Zapis: leta 2004 je živel v Stični 60 a.

PUST JE ŠIROKIH UST, VESEL IN DEBEL

Moji starši so pust praznovali tako:
»Že zgodaj zjutraj so se otroci domenili in »spravili« v skupine. Po pouku so hitro stekli domov, se preoblekli in našemili. V vasi so se srečali in se po skupinah odpravili po hišah, kjer so ljudem prepevali pustne pesmi. Velikokrat so se odpravili kar po treh, štirih vaseh in nabirali različne dobrote. Dobivali so krofe, flancate, klobase, sladkarije in dinarje. Ponoči, ko so se vračali domov in je že bila trdna tema, so se usedli za mizo in si razdelili svoj zaslužek. Veselili so se vseh dobrot in malenkosti. Ko so si vse razdelili, je vsak vesel in zadovoljen odšel domov.
Danes otroci še zmeraj hodijo od hiše do hiše in prepevajo. Starejši pa hodijo po karnevalih ali pa se zberejo v gostilni in tam praznujejo.«

Pripravila: Eva Hočevar 5. d (9),
šolsko leto 2003/2004
Pripovedoval: Anton Hočevar, rojen 5. 2. 1959 v Ambrusu
Zapis: 2004 je živel v Ambrusu.

»KOŠUTE« SO UPORABLJALI PONOČI

»Najprej so pripravili papirnate maske in klobuke. Vse so okrasili s krep papirjem. Imeli so »košute«. Te so uporabljali ponoči, podnevi pa so imeli maske. »Košute« so bile iz lesa.
Otroci so hodili po vasi od hiše do hiše. Ljudje so jim dajali različne stvari, kot so: jajca, flancate, krofe, suho sadje, pozneje tudi pomaranče, poredko tudi denar. Otroci so najraje vzeli denar, saj so bili takrat bolj revni kot zdaj. Starši so ves izkupiček pustili otrokom, saj so menili, da so si ga zaslužili.
Tako so otroci vsako leto nestrpno pričakovali pust, da bodo spet kaj dobili.«

Pripravil: Aljaž Bučar, 7. b (9),
šolsko leto 2003/2004; Ivančna Gorica, februar 2004
Pripovedovala: Cveto Fink, roj. leta 1926, in Alojzija Fink,
rojena leta 1933; Gornje Ponikve pri Trebnjem

NIKOGAR NI, KI JIM NE BI ODPRL

»Pustovanje je staro izročilo naših prednikov, ki se je ohranilo iz roda v rod. S pustovanjem so najbolj izrazito izstopali na Ptuju, kjer so se oblekli v obleko iz ovčjega krzna, s kravjimi zvonci, privezanimi za pas, da so odganjali zimo.
Kako so doživljali pustovanje, sem vprašal moja stara starša. Najbolj jima je ostalo v spominu tisto leto, ko je bila huda zima. Pisalo se je leto 1943, divjala je huda vojna. Otroci so se kljub temu zbrali na pustni večer in se napravili v pustne šeme. Našemljeni co bili v ciganke in cigane, berače in beračice, dimnikarje in stare stričke. Niso bili namazani kot zdaj, saj niso imeli toliko možnosti. Mazali so se z ogljem, najraje pa so bili berači. Za berača so se oblekli, tako da so strgano obleko še obrnili in je izgledala še bolj resnična. KO so bili vsi pripravljeni, so odšli. S seboj so vedno vzeli orglice, da so poskrbeli za zabavo. Hodili so po celem, težkem, visokem snegu in peli:

»Cigankice po vasi hodijo,
kruha prosijo,
prva prosi,
druga nosi,
tretja vse poje!«

Romali so od hiše do hiše. Nikogar ni bilo, ki jim ne bi odprl. Takrat so se ljudje počutili bolj varne in so pustili vhodna vrata kar odprta. Otroci pa se niso bali vstopiti. Prišli so v hišo, vstopili in zaplesali. Nobeden ni rekel niti besedice, da se ne bi izdal. Pri hišah pa so dobili krhlje, posušene hruške, piškote, domače pridelke in izdelke. Mraz jih ni oviral. A med tem se je odvijala druga svetovna vojna in ko so vojaki zagledali otroke, so kar za šalo tekli za njimi in jih klicali. Vojaki, ampak ne vsi, so imeli radi otroke. Z domačini so bili prijazni. Tudi vojaki so dali otrokom kakšen bonbon.
KO so otroci obiskali vse hiše, dodobra napolnili košare, so se odpravili proti domu. Doma jih je čakala večerja, poleg pa so bili obvezno »flancati«, ki so jih imeli še posebno radi in so se do sitega najedli – za vsakim pustnim torkom je namreč sledila pepelnična sreda, ko je bil strog post.
Zadnja leta, ko vse bolj oživljajo ljudski običaji, ima tudi pust prav posebno mesto med običaji. Te vse bolj oživljajo in posnemajo, ponekod tudi v sodobni preobleki. Na karnevalih so vedno prisotne šeme, ki posnemajo osebe, ki so najbolj vplivale na dogodke zadnjih dni.«

Pripravila: Nataša Blatnik, 7. d (9),
šolsko leto 2003/2004; Ivančna Gorica, februar 2004
Pripovedovala: Marija Perko, por. Bedene, rojena leta 1923; Primča vas

NA PUSTNI DAN SE VELIKO ŠALIMO – VENDAR SE NE ŽALIMO

»Pust mi pomeni norčije. Veliko se šalimo, vendar si ne smemo ničesar zameriti. Včasih ni bilo mask; na glavo smo si dali kakšen papir s trakovi. Oblečeni smo bili v stare cunje. Zdaj se šemijo tudi odrasli. Prej to ni bilo v navadi. Šemijo se fantje in dekleta. Navadno se zberejo na vasi in vse organizirajo sami. Po hišah so hodiliotroci. Tako je tudi danes. Ne pojejo! Dobivajo različne darove: klobase, jajca, potico, denar … Nato se zberejo v eni hiši in pojejo, kar so dobili. Pregovorov v povezavi s pustom je veliko, npr. Pust zimo odganja. Pust – širokih ust.
Posebej je bil zanimiv predpustni čas. V tistem času so se veliko poročali, ker se po pustu niso smeli – zaradi posta. So se pa takrat (za pust) bolj najedli.
Jedilnik na pust je bil bogat. Spekli smo koruzno potico, ki sta se ji je pridružili ocvirkovka in kašnata potica. Pekli smo tudi krofe. Kuhali smo svinjino, »žikrafe«, tudi obaro … Recept za »žikrafe«: omesiš testo, nato »nehajano« razvaljaš in narežeš na kvadrate. Za nadev pa damo klobase, potrebujemo drobtine in jajca. Vse skupaj zavijemo in skuhamo, nato pa zabelimo z drobtinami.«

Pripravila: Katarina Plut, 7. b (9),
šolsko leto 2003/2004
Pripovedovala: Jožefa Plut, rojena 1. 3. 1962
Zapis: leta 2004 je živela v Valični vasi 9 a.

STAREJŠIH MAŠKAR SO SE BALI

»Včasih so otroci veselo pričakovali pust in se veselili, da bodo dobili krofe ali celo denar. Otroci so že tedne prej zbirali papir za maske, ki so jih potem naredili sami in tudi pobarvali. Običajno so se zbrali otroci iz vse vasi. Zelo so se veselili krofov, saj jih čez leto niso dobili tako kot danes.
Ko so hodili po vasi, so morali pri kateri hiši tudi zaplesati. Med potjo so se bali, da bi srečali starejše maškare. Na koncu pa so si tisti denar in krofe razdelili, vse na pol. Ko se je zvečerilo, so hitro odšli domov, pojedli krofe in spravili tisti denar.«

Pripravil: Jure Mišmaš 5. d (9),
šolsko leto 2003/2004
Pripovedoval: Jure - po spominih svoje mamice

POMEMBNO JE BILO, DA JIH NI NIHČE PREPOZNAL

»Pust je star ljudski običaj. Znan je po tem, da preganja zimo in oznanja prihajajočo pomlad. O pustu sem se pogovarjal z mamico.
»Ko je bila še otrok, so se za pusta vedno našemili. Vsi otroci iz vasi so se že deset dni pred pustom dogovarjali, kako se bodo našemili. Pust se jim je zdel kot praznik. Vse popoldne so hodili od hiše do hiše in rajali. Povsod so kaj dobili: največ krofov, flancatov, pa tudi denar. Zvečer so si vse enakomerno porazdelili.
Takrat niso poznali takih mask, kot jih poznamo danes. Maske so si naredili sami. Včasih je imel kdo takšno srečo, da mu je nekdo masko podaril. Največkrat so oblekli stare obleke. Pomembno je bilo le to, da jih drugi niso prepoznali.
Tudi jaz se rad našemim za pusta.«

Pripravila: Špela Vidrih, 7. d (9),
šolsko leto 2003/2004
Pripovedoval: Jože Mišmaš, rojen leta 1930, Fužine 15, Špelin dedek

S »KOŠUTAMI« SO TOLKLI POD OKNI

Z dedkom sem se pogovarjala o tem, kako so praznovali pusta v času, ko je bil on otrok. Njegov rojstni kraj je Ambrus. Živel je v kmečki družini z mamo in očetom ter s štirimi brati in sestrami. Za pust je mamam zmeraj pripravila prekajeno svinjsko glavo. Spekla je ocvirkovo potico in včasih še miške.
»Že nekaj tednov pred pustom so se pripravljali tudi otroci. Izdelali so lesene maske, ki so jih imenovali košute. Te maske so bile pritrjene na dve palici in okrašene z barvnim papirjem. Maske so držali v rokah, otroci niso bil nič našemljeni. Zvečer so hodili po vasi od hiše do hiše, in sicer pod okna in s košutami tolkli, da je pokalo. Dobili so pecivo in kakšno sadje.
Odrasli se v Ambrusu niso šemili. Včasih so v njihovo vas prišle maškare iz Dobrepolja. Imeli so maske in tudi sami so bili našemljeni.«
Ugotovila sem, da so se tudi v starih časih znali odlično zabavati.

Pripravil: Gašper Tomaševič, 5. d (9),
šolsko leto 2003/2004; Mekinje, 11. februar 2004
Pripovedovala: Jožefa Miglič, rojena 25. maja 1907 v Mekinjah 4; Mekinje 9
Zapis: zapisano v Mekinjah, 11. februarja 2004.

SLADICA »TRAJET«

»Nekoč je bil pust velik kmečki praznik. Za ljudi je pomenil nekaj dni obilja.
Pust se je začel na debeli četrtek. Obvezno se je na ta dan skuhala suha krača ali svinjska glava. Mlajši in otroci so izdelovali maske. V pustnem času je bil pomemben dan tudi nedelja. Najprej je vsa družina odšla k maši. Po njej so se gospodarji zbrali v gostilni Brezovšček. Popoldne so se v gostilni zbrali mladi in plesali pozno v noč.
Praznovanje se je nadaljevalo v torek. Na pustni torek se je spekla ocvirkovka, flancati in krofi. Otroci so popoldne v maskah hodili od hiše do hiše. Zvečer se je družina zbrala k pustni večerji. Ta dan so zadnjič jedli meso pred pustom. Pripravljali so tudi posebno sladico »trajet«.
Pustni čas se je končal na sredo. To je pomenilo začetek postov. Na dan dan so zvečer zažgali pusta.«

Pripravil: Marko 5. d (9),
šolsko leto 2003/2004
Pripovedovala: Anica, Markova mamica, rojena leta 1966
Zapis: v šolo je hodila v Velikem Gabru

PRAZNIK NORČIJ – DOMA IN V ŠOLI

»Tudi v času, ko je bila moja mami še majhna, so praznovali pust. Najbolj so se ga veselili otroci. Ko se je pust bližal, so pripravljali maske in kostume.
Na pustni torek so se doma zjutraj našemili in odšli v šolo. Dokler so bili še v nižjih razredih, niso imeli pouk.a Najprej so se v šoli zabavali in plesali, potem so pojedli malico. Za malico so ta dan vedno jedli krofe. Potem so se v sprevodu veselo odpravili po domačem kraju, kjer je bila šola. Ljudje so odpirali okna in jih opazovali. V sprevodu so bili zelo hrupni, igrali so tudi na kakšne instrumente, ponavadi na harmoniko. Starejši so jim metali bonbone. Ko so bili že malo starejši, so imeli do malice pouk, so imeli do malice pouk, po malici pa so ravno tako našemljeni odšli v sprevodu po vasi. To je bil za vse zelo vesel dan.
Popoldne, ko so prišli domov, so ponavadi zamenjali kostume in odšli še v maškare po vasi. Pri vsaki hiši so jim odprli in jih lepo sprejeli. Ljudje so jih pogostili ali pa so jim dali kaj za domov, ponavadi so bili to krofi. Zvečer so bili zelo utrujeno in polni lepih doživetij.«

Ni podatka o avtorju
Pripovedovala: Sonja Miklič, rojena 1966 na Grintavcu
Zapis: leta 2004 je živela na Fužini 11, Zagradec.

MOJA MAMA JE BILA ŠIVILJA, ZATO SEM VEDNO IMELA LEP KOSTUM

»Že kakšen teden pred pustom smo se skupaj s prijatelji posvetovali, kako se bomo našemili. Pri pripravi pustnih kostumov so nam pomagali starši, največ mame. Ker je bila moja mama šivilja, se imela vedno kakšen lep kostum.
Na pustni torek smo zelo hitro prišli iz šole. Pustne kostume si je vsak oblekel doma. Vsi skupaj smo se odpravili od hiše do hiše. Najprej smo odšli po domači vasi, nato pa tudi v sosednje, vendar ne daleč. Za nagrado smo dobili kakšen bonbon, krof ali jajce. Vsakega darila smo bili zelo veseli. Denarja pa v tistih časih skoraj nismo dobili. Pustovanje v mojih mladih letih ima v mojih spominih lepo mesto, saj je to pomenilo veselo druženje s prijatelji, ko smo lahko za en dan postali to, kar smo si želeli.

Pripravila: Aleksandra Meglen, 7. b (9),
šolsko leto 2003/2004
Pripovedovala: Ana Meglen, rojena 1929. leta, Breg pri Zagradcu, Zagradec

POPOLDNE SO ČAS NAMENILI ČAKANJU PUSTNIH ŠEM

»Moja babica se je najbolj veselila pusta. Na pustni dan so kuhali same dobrote. Največ so spekli krofov; spekli so tudi flancate in potico, »nafilano« z »ocverki«. Popoldanski čas so namenili čakanju pustnih šem. Ko se te prišle, so jih obdarili s krofi in včasih, ampak res samo včasih, z denarjem.
Ko so se tudi sami odpravili po vasi, običajno je bila to skupina otrok, so šli od hiše do hiše. Tudi drugi so jim dajali krofe. Če so dobili denar, so bili zelo veseli, saj je bila redka hiša, kjer so si lahko privoščili tak izdatek.«

Pripravila: Jernej Š. Korevec in Matej Medved, šolsko leto 2003/2004
Pripovedovali: Cirila Medved, rojena leta 1931, Mrzlo Polje 3, Ivančna Gorica, in Alojzija Korevec, rojena leta 1936
Zapis: Alojzija je leta 2004 živela v Novem mestu.

KUPILI SO NAJBOLJŠI KOS SVINJINE

Na pustni dan so zjutraj šli v mesnico in kupili najboljši kos svinjine, vsaj dva kilograma. Pripravili so ga za peko, ga dali v pečico in odšli po opravkih po kmetiji, kjer je bilo vedno veliko dela. Na ta dan so spekli tudi majhne krofke, s katerimi so se posladkali po svinjski pečenki.
Popoldne so se tudi otroci odpravili po hišah. Dobili so nekaj sadja, fige, jabolka, pomaranče, suho sadje. Če pri hiši, ki so jo otroci obiskali, niso imeli ničesar od tega, so jim dali tudi kakšen dinar ali dva.

Pripravila: Karmen Ižanec, 7. b (9),
šolsko leto 2003/2004
Pripovedovala: Marjana Ižanec, rojena leta 1963
Zapis: leta 2004 je živela v Marinči vasi 28.

MLAJŠI OTROCI SO SE STISNILI K PEČI IN MOLILI

Moja mami je živela v Zagorici pri Dobrniču. V njenem otroštvu so se na pust pripravljali že teden prej. Z drugimi otroki so se dogovorili, kaj bodo oblekli. Oblekli so se običajno v stara oblačila in se naličili. Doma so vedno spekli krofe in druge dobrote.
Ko so hodili po hišah, so največkrat dobili krofe in bonbone, pri nekaterih hišah pa ničesar. Denarja niso dobivali. Šli so v več vasi. Hodili so skoraj ves dan, vendar kaj dosti niso dobili.
Našemili so se le starejši otroci, majhni pa so se doma stisnili v kot na peči in molili, ker so se bali.
Ugotovila sem, da so tudi v »starih« časih znali praznovati pust.

Pripravila: Maja Germ, 7. b (9),
šolsko leto 2003/2004
Pripovedovala: Terezija Germ, rojena 1936; Breg pri Zagradcu, Zagradec

PUST V BELI KRAJINI

Z Moja babica je bila doma iz Bele krajine. Tam je bila navada, da je moralo biti na pustni torek za kosilo suho meso, kislo zelje, ocvirkovo potico. Pri njih je veljal pregovor, da kdor je kislo zelje na pustni torek, dolgo živi.
Prav tako na tisti dan niso smeli šivati, kajti če si na pustni torek šival, so se ti celo leto potile roke.
Kostume so si naredili iz starih oblek, ali iz starih rjuh. Vedno so jih izdelovali en dan pred pustom, saj so imeli veliko dela, če so hoteli biti dobro zamaskirani. Lasulje in brke so si sami izdelovali iz prediva, »lana« ali konoplje, po obrazu pa so se namazali z ogljem, da so bili črni in da so jih ljudje težje prepoznali.
Hodili so od hiše do hiše z majhnimi pletenimi košarami. Od ljudi so največkrat dobivali jajca, če pa so bili pri hiši bogati, se je v kakšni košari znašla tudi kakšna klobasa. Jajca so potem prodali branjevkam, da so dobili denar, branjevke pa so jajca prodale naprej na trgu.
Ko se je pust bližal h koncu, so otroci priredili zabavo, na kateri so spekli preostala jajca in jih tudi pojedli. Denar so si pravično razdelili.
Drugi dan, ko so pokopavali pusta, so naredili lutko iz slame in jo postavili v določen kraj na vasi. Vsak jo je lahko prišel pokropit, vendar je s sabo moral prinesti kakšno stvar, npr. jajca, pijačo, piškote …
Potem so lutko sežgali in jo vrgli v reko Kolpo, sami pa so se potem zabavali dolgo v noč.

Pripravila: Mojca Gorenc, 5. d (9),
šolsko leto 2003/2004; 12. 2. 2004
Pripovedoval: Janez Ilar, rojen 29. 1. 1943 v Trebnjem
Zapis: leta 2004 je živel v Ivančni Gorici.

MASKE SMO IZDELALI DOMA

Dedek je pripovedoval:
»Nekoč smo pust praznovali tako, da smo maske izdelali doma in jih potem namazali z ogljem. Ponavadi smo dobivali krofe in denar, kot to dobivate še danes.
Kostume smo izdelali doma. Bili so iz starih oblek, obute smo imeli čevlje. Oblekli smo taka oblačila, da se jih ni dalo prepoznati. Ponavadi so bila oblačila last matere ali očeta, prav tako čevlji.
V šoli sploh nismo praznovali pusta, torej smo imeli normalen pouk. Šele, ko smo prišli domov iz šole, smo se našemili in odšli po hišah. Hodili smo od hiše do hiše, kakor to počnete še sedaj.
Vsi otroci smo se veselili prav vsake dobrote, ki smo jo dobili kot pustni dar. NA pustni torek smo tako jedli krofe, flancate, miške.«

Pripravila: Karmen Ižanec, 7. b (9),
šolsko leto 2003/2004
Pripovedovala: Marjana Ižanec, rojena leta 1963
Zapis: leta 2004 je živela v Marinči vasi 28.

MLAJŠI OTROCI SO SE STISNILI K PEČI IN MOLILI

Moja mami je živela v Zagorici pri Dobrniču. V njenem otroštvu so se na pust pripravljali že teden prej. Z drugimi otroki so se dogovorili, kaj bodo oblekli. Oblekli so se običajno v stara oblačila in se naličili. Doma so vedno spekli krofe in druge dobrote.
Ko so hodili po hišah, so največkrat dobili krofe in bonbone, pri nekaterih hišah pa ničesar. Denarja niso dobivali. Šli so v več vasi. Hodili so skoraj ves dan, vendar kaj dosti niso dobili.
Našemili so se le starejši otroci, majhni pa so se doma stisnili v kot na peči in molili, ker so se bali.
Ugotovila sem, da so tudi v »starih« časih znali praznovati pust.

Pripravil: Anže Skubic , 7. b (9),
šolsko leto 2003/2004
Pripovedovala: Veronika Skubic, stara 66 let; Studenec 66, Ivančna Gorica

ZABAVE PO VAŠKIH GOSTILNAH

»Doma so starši, mama, spekli krofe, ocvirkovo potico, flancate, ki so bili krhki ali kvašeni. Skuhali so tudi svinjsko kračo. Ko so prišli iz šole, so se našemili. Oblekli so se v tisto, kar so imeli doma. Imeli so stare obleke dedkov in babic. Masko so si naredili sami ali so jo kupili (že!) v trgovini. Bila je papirnata. Oblekli so si stare hlače, srajce, puloverje, dolga krila, obuli so si čevlje, na glavo so si nadeli klobuk ali ruto. Sami so si naredili brke. Čez obraz so si nadeli tanko, svileno ruto. Obleke so sešili tudi doma. S sabo so vzeli košaro, v katero so dajali dobrote. Pletena je bila iz ličkanja. Po pripravah na obhod vasi so odšli od doma. Obhodili so celo vas, in sicer v skupinah. Po hišah so dobili kokošja jajca, krofe, včasih tudi suho salamo, flancate, košček ocvirkove potice, denarja pa niso dobili. Zvečer so jedli kračo, flancate, krofe in ocvirkovo potico.
Starejši so šli na pustovanje zvečer, ko so bili plesi in zabave po vaških gostilnah.

Pripravil: Blaž Hrovat, 7. d (9), šolsko leto 2003/2004

OBLEKLI SO SE V ČAROVNICE, STARKE, STARČKE …

»Pust je praznik, ki se ga otroci posebej veselimo. Oblečemo se v čarovnice, starke, živali, ženina in nevesto, ciganke … Pri nas se šemijo tudi odrasli, predvsem fantje. V kraju ni nobenega organiziranega pustovanja, se pa našemimo šolski otroci in se sprehodimo po okoliških vaseh. Popoldne hodimo po hišah.
Darovi: Krofi, denar, bonboni, sladkarije …
Pustna sobota: Na ta dan potekajo v različnih razne prireditve, žrebanje najboljših maškar. Predpustni čas: Predpustni čas je dan pred pustom. Nekdaj so se v tem času na veliko poročali. Na »mlajčke« so dajali na trakove narezan krep papir. Ko so »mlajčke« podirali, so otroci vzeli trakove in z njimi okrasili »košute«.
Hrana: Včasih je bila večerja glavni obrok na pustni dan. Predvsem so jedli juho in prekajeno meso. Sladice: krofi, flancati.
Zakaj ime februar (svečan): Februar, svečan, se imenuje zato, ker so bile včasih hude zime. Od streh so visele ledene sveče. Strehe so bile slamnate, ni bilo centralne kurjave.«

Pripravil: Mestnik,
šolsko leto 2003/2004; Stična 12. 2. 2004
Pripovedovala: Jože Mestnik, rojen leta 1950 v Stični in Jerica Mestnik, rojena leta 1951 v Trbovljah

»POBEGNILA STA KLOBUK IN SUKNJIČ«

so se mi smejali sosedje. Tako je pripovedoval Jože Mestnik pred desetimi leti. Nadaljeval je:
»Pust ni bil običajen dan v letu. Razlikoval se je v tem, da smo na ta dan imeli boljšo hrano. Mama je spekla krofe, ki so bili za nas otroke prava poslastica. Tudi kosilo je odstopalo od običajnega dnevnega ritma. Vedno smo imeli prekajeno svinjsko kračo in dobro zabeljeno zelje.
Tega dne se spominjam z žalostnim priokusom. V šolo smo lahko prišli našemljeni v pustnih maskah. Otroci iz revnih družin nismo imeli dodatnih oblek, da bi se lahko našemili. Zato smo z zavistjo in z žalostjo v srcu opazovali tiste, ki so imeli lepe maske in pisane obleke.
Spominjam se, da so po vasi hodile našemljene maske in so zganjale norčije. Spomnim se, da sem neki pustni torek oblekel očetov suknjič, na glavo pa poveznil njegov klobuk. Obul sem si še očetove škornje in se odpravil po vasi.
Ko sem prišel k sosedu, so se mi vsi smejali in dejali, da je »pobegnil klobuk in suknjič«. Škornjev tako niso videli, saj je bil suknjič skoraj do peta. Ves osramočen sem pobegnil domov. Od takrat naprej nisem nikoli več poskušal s šemljenjem v pustne maske.«
Jerica Mestnik pa je povedala:
»Svojo mladost sem preživljala v mestu. Tam je bil pravi otroški karneval. Ocenjevali so otroške maske. Že nekaj časa pred pustom je premišljevala, kakšno masko bo imela. Mama je spekla krofe in flancate. Bilo je res mnogo veselja in zabave.«

PREGOVORI O PUSTU IN DRUGIH MESECIH

- Če ima ob pustu sonce moč, mrzla bo velika noč.
- Kdor se za pusta ne naje, bo celo leto stradal!
- Pust hrust mastnih ust!
- Pust prinaša popust!
- Pust - masnih ust.
- Krofi za pusta hrusta ležejo v usta!
- Da bo debela repa in korenje, mora biti na pustni večer norenje.

Naslednje pregovore poiskal in zapisal:
Blaž Hrovat, 7. d (9),
šolsko leto 2003/2004

- Ako je na Vinka vroče, pripravi kašče in obroče.
- Če na Tri kralje jasen dan bo, bo trebuh večkrat lačen.
- Če Pavla je dan oblačen, bo trebuh večkrat lačen.
- Topla svečnica sneg in mraz prinese, mrzlo oba odžene.
- Matija led razbija, če ga ni, ga pa naredi.
- Kar svečan ozeleni, se rado posuši.
- Ako je svečnica zelena, bo velika noč snežena.
- Sv. Valentin prinese ključ od korenin.
- Če je februarja pretoplo, bomo v aprilu za pečjo.
- Sv. Polona na soncu odtaja, v mokrem poletju god prestaja.
- Ako je pretoplo svečana, bo malega travna počivala brana.
- Če svečana mačka na soncu leži, v sušcu spet rada na peč pribeži.

PESMI O PUSTU

Pred vrata so prišli in zaklicali:
»MATE KAJ ZA HRUSTA PUSTA!?«
Mi pa krofe smo jim dali
in se za glavo držali!

***

Od hiše do hiše od vrat do vrat prinašamo mi vam veselo pomlad.
Zdaj pa nam dajte 1 evro al 2,
3 krofe, 2 miški
pa košček mesa.

***

PUSTNA

MAŠKARADA NA DVORIŠČU
KAKOR NA PLESIŠČU
PALČKOV MRGOLI,
VSE VRTI SE,
SAJ ZARES JE VESELIH MAŠKAR PLES.

V VRTCU MALČKOV JE ŽIVALSKI VRT:
KUŽKA MIŠ LOVI, ZAJCA POLŽ PODI,
SKAČE ČRNI KRT;
ČEBELICA MAJA MEDVEDU NAGAJA.

VMES PA PTIČJIH JE PERES,
REPKOV, TAČIC, UHLJEV, MAČIC,
POLNO JE KLOVNOV, KAVBOJEV IN NOJEV,
SKRATKA VSEGA.
PRIDETE TJA ŠE VI
PA TI IN TI!!!

KROF

Teta Liza, teta Liza
nam je spekla velik krof,
kakor hlebec velik krof.
Kakor hlebec? - Kakor miza!

Dva iz peči sta ga nosila,
pet jih kilo je dobilo,
preden množica za mizo
slavni krof je položila.
In še miza pod to silo
se močno je zašibila!
Kaj se ne bi, saj ta krof
ni navaden pustni krof!

Tono moke porabila,
dva zaboja rumenila,
štiri vreče marmelade,
pet vagonov čokolade,

da ne omenjam sladkorja:
teta Liza z njim vsa morja
bi gotovo osladila,
sladek čaj do smrti pila.

No, vam šlo je zdaj v glavo,
da ta krof ni kar tako!
Zdaj smo tanki, zdaj smo suhi,
potlej bomo kakor skleda
širni, okrogli - če seveda
nam ne počijo - trebuhi.

***

ŠEME

Danes bomo krofe cvrli,
kakšno smešno še razdrli.
Vso obleko bomo slekli,
se v pajace preoblekli.
S krinko si obraz zakrili,
v svet se zapodili.
Žalost vso naj - šment pohrusta,
Danes šli se bomo PUSTA.

KROF

Strašno! Strašno!
Včeraj rano
pok prebudil je Ljubljano.
Je mar kihnila soseda,
ali je s police skleda
v naši kuhinji zgrmela?
Je tovarna v zrak zletela,
grad se zrušil ali pala
bomba, mesto razdejala?

Kje pa, bratci! Še bolj strašno!
Davi sosed je sporočil:
"Da boš vedel:
krofov je preveč pojedel
naš Tomažek in je - počil."
(Pavček, T.)

***

PUSTNA

Tralala hop sa sa, pustne smo šeme,
Tralala hop sa sa, nič nismo lene!
Tralala hop sa sa, mi se vrtimo,
Tralala hop sa sa, in veselimo.
(Mira V.)

***

TRILI, TRILI, TRILILI

Trili, trili, trilili, ali veste, kdo smo mi?
trata, trata, tratata, šeme smo, ha,ha.
Trili, trili, trilili, vsaka šema se vrti,
trata, trata, tratata, glasno cepeta.
Trili, trili, trilili, cepetajmo zdaj še mi,
trata, trata, tratata, da bo zima ušla.
(Mira V.)

Zapisala:
mag. Marjeta Logar

PUST V SPOMINIH NAŠE MENTORICE ZLATE KASTELIC

»Pri nas se otroci nismo smeli šemiti, kaj šele prositi po vasi. Tako se praznovanja pusta v mojem otroštvu ne spomnim dosti.
Večkrat pa obudim spomine na hude zime, ki so bile običajne na Deskovi vasi oz. v Beli krajini. Snega veliko, zameti visoki meter ali dva. Čarobno.
Vem tudi, da je moja mama točno na pustni dan skuhala zelje z rahlo odimljenim svinjskim »hrbtiščem«. Čutim okus; slika je tako živa, da vidim, kako sem gledala v lonec in kje je kdo sedel za mizo. Tudi veselja nad izvrstnim kosilom, ko sem prišla iz šole, ne morem pozabiti.
In v ta spomin sodi tudi pust. Zapadlo je ogromno snega. Ne vem, kdo je povedal, da se je Miholev fant z Močil s svojo druščino odpravil pustovat. Vsi smo tekli na stopnice pred hišo. Nenadoma se je zaslišalo cingljanje zvončkov. Zagledala sem nekaj parov konj, za njimi sani, na njih pa »mačkare«. Ko so se peljali mimo hiše, se je oglasila harmonika, vriskali so in peli. Spomnim se pisanih trakov, zimske pokrajine, snežink, ki so kot »krpe« letele z neba. Maškare sem spremljala do kapelice oz. do križišča, kjer so izginile za ovinkom. O tem dogodku se je še dolgo govorilo v vasi.
Ko sem bila prvo leto v službi, sem šla prvič v življenju v »maškare«. Ne vem, kaj sem predstavljala, vem pa, da sem se skrbno namazala in so vsi gledali moje oči. A prepoznali me niso! Z menoj (najbrž bolj jaz z njima) sta šla dva sosedova fanta, kjer sem stanovala (v zasebni hiši, seveda). Obredli smo celo dolino, nabrali polno pustnih darov, ki pa sem jih čez noč morala pustiti pri moji stanodajalki …
Pa še enkrat pozneje sem šla »pustovat«. Oblekla sem se v ciganko; s skupino smo tudi tekmovali in zasedli tretje mesto.
Kaj pa otroštvo mojih otrok?
Hja, šivala sem jima kostume. Prvi, ki je oblekel kostum, je bil moj sin Jure. Želel je biti Indijanec, a meni se ni sanjalo, kako naj to naredim. Vajeti je vzel v roke Juretov oče in fant je bil drugi dan – Indijanec.
Pozneje mi je šlo šivanje bolj od rok: Jure je bil Mehikanec, borilec … o, celo pingvin je bil v vrtcu, pa ura s kazalci … Hči je bila zelo zahtevna. Kar je želela, to je tudi postala: ciganka, dežna kapljica, mavrica, sladoled … Ta mi je zadal največ »ustvarjalnih« muk.

In v šoli?
Tam, nekaj pred letom 1990 je bilo z našo maškarado prav živahno. Otroci in učitelji smo se našemili, priredili pustno rajanje, povabili novinarko takratne otroške oddaje Valči Ravbar …
Spomnim se, da sem prvič šla po kostum v gledališče, in to v Celje. Bila sem klovn. Po šoli oz. šolskem centru Josipa Jurčiča – sem se vozila s kolesom, s »ponijem«. To je bilo zabave in smeha. Zapeljala sem se kar v kuhinjo med lonce in kuharice – si predstavljate, da bi kdo naredil to danes?
Bila sem tudi »radenska«, gozdna delavka … Obraze učenk in učencev je poslikala takratna likovna pedagoginja Majda Rajner. Izvrstna sodelavka – ogromno sem se naučila od nje. Kdo je še sodeloval? Leopold Sever, Metoda Livk, Jožefa Zajec, Lojze Vrhovec, ki nam je enkrat pripravil in aranžiral celó svinjsko glavo, pa Marinka Boljka …
Maškare so se morale predstaviti, zaplesati … Vse so dobile krof. Na koncu pa je sledil še ples v maskah.
Z leti so naše šolske pustne norčije izzvenele. Čar nekdanjega časa smo vsaj malo okusili na pustno soboto, in sicer na našem raziskovalnem taboru, 14. 2. 2015, na Krki.«

VALENTIN JE KLJUČ OD KORENIN.

Zapisala:
Zlata Kastelic, prof.

VALENTINOVO

»Valentin, ključ od korenin.«
Valentinovo, praznik zaljubljencev, se je v Sloveniji uveljavil konec osemdesetih let 20. stoletja. V taki preobleki je Valentin prišel k nam iz anglosaških dežel.
Še pred tem pa so »k nam uvozili nemškega Valentina, ki je bil zgodnji znanilec pomladi.« Prinesel je »ključe od korenin«. Poimenovali so ga tudi prvi spomladin – delo na vrtovih in v vinogradih se je tako pričelo!
Etnolog Damjan Ovsec pravi tako: »V slovenski tradiciji je valentinovo vselej povezano z ljubeznijo do ptic in med njimi. Tu ni šlo za ljubezenske zadeve med moškimi in ženskami, ampak ptičjo ženitev.«
»V severovzhodni Sloveniji so gospodinje po drevju in grmih otrokom nastavljale Valentinove potičke – to ponekod v Prekmurju delajo še danes. Doma otrokom poročajo, kako je bilo na ptičji svatbi; še nekaj hrane ostane. Po njo morajo iti otroci – bosi. Ko pridejo domov, pojejo različne pesmi.«
V Beli krajini so si na dan, ko goduje Valentin, vzeli prost dan.

Skupina pri slovenščini v 8. a, c
(šolsko leto 2012/2013)

MISLI O VALENTINOVEM

Ljubezen je dolgoletna, a nikoli ni prevzetna. (Vilma)
Za ljubezen sta potrebna dva, ki ljubita se brez meja. (Vilma)
Ljubezen je lepa, a včasih slepa. (Jan)
Nisem še zaljubljen,; zato je še čas. (David)
Moja ljubezen je žoga oz. tisti, ki jo meče na gol. (Kaja)
Brez ljubezni za živeti ni. (Gal).
Ali se v šoli lahko poljubljamo? (skupina 8. a, c)
Črtomir in Bogomila sta se neizmerno ljubila. (skupina 8. a, c)
Ljubezen se rodi in nikoli ne ugasne. (Nastja)
Zakaj bi varal, če imaš z eno osebo lahko vse. (Hana)

KAJ PA MISLI O LJUBEZNI 9. D?

Ljubezen je zame bolezen. (Urban)
Kdaj pa kdaj sem bil pa res že močno zaljubljen. (Vid)
Če se zaljubiš, si »fertik«. (Blerton)
Zaljubljen sem v Niko. Uganite, kdo sem.
Zaljubil sem se v njene modre oči. (Nik)
Ljubezen so roke, ki čakajo na objem. (Nataša)
Naši fantje še niso zreli za ljubezen – so bolj za v vrtec. (xy)
Všeč sta mi njegovi dve prečki v črnih laseh. (xy)
V nobenega nisem še … (Sara)

LJUBEZEN JE TISTA STVAR ...

Ljubezen je tista stvar, ki je v sobi takrat, ko je božič. Ko za trenutek prenehaš z odvijanjem daril, takrat jo lahko slišiš.
Ljubezen je tisto, kar te spravi v smeh, kadar si utrujen.
Ljubezen je to, ko povem fantu, da mi je všeč njegova srajca in on vsak dan nosi samo tisto srajco.
Ljubezen je, ko sta starka in starček še vedno prijatelja, klub temu da sta se že dobro spoznala.
Ljubezen je, ko mama skuha atiju kavo, a preden mu jo ponudi, jo poskusi, samo da bi se prepričala, da je res dobra.
Ljubezen je tisto, ko se dve osebi celi čas poljubljata; ko pa postaneta že utrujena od poljubljanja, še vedno hočeta ostati skupaj in se pogovarjati. Mami in ati sta takšna. Meni se zdi ogabno, ko se poljubljata.
Moja mami me ima najbolj rada. Samo ona mi da poljubčka za lahko noč, preden zaspim.
Če imaš nekoga rad, veliko trzaš in majhne zvezdice letijo iz tebe.
Ljubezen je to, da mama vidi atija v kopalnici, a njej se ati sploh ne zdi ogaben.
Če ne misliš resno, nikoli reči ljubim te. Če pa resno misliš, pol je treba pogosto ponavljati. Ljudje hitro pozabijo.

KAJ JE LJUBEZEN?

Če hočeš bolj ljubiti, začni s prijateljem, ki ga sovražiš.
Ko je babica postala revmatična, si ni mogla več pobarvati nohtov na nogah. Zdaj ji vedno dedek barva nohte, čeprav je tudi on revmatičen. To je ljubezen.
Vem, da me ima moja sestra rada, ker mi vedno podari svoje stare obleke in si zato mora kupiti nove.
Ljubezen je, ko me moj kuža poliže po obrazu tudi takrat, če se ves dan nisem ukvarjala z njim.
Ko te nekdo ljubi, drugače izgovarja tvoje ime. Nekako čutiš, da je tvoje ime v njegovih ustih na varnem.
Ljubezen je to, ko mami da najboljši kos mesa atiju.
Ljubezen je to, ko se fant in punca naparfumirata in nato »vohljata« eden drugega.
Ljubezen je to, ko je ati spoten in smrdi, toda mama mu takrat pravi, da je lepši kot Robert Redford.
Ljubezen je, ko daš nekomu svoj pomfrit brez tega, da bi prosil iz njegove hrane.

IDEJE ZA SMS VALENTINČKE

»Sveča brez ognja ne more goreti,
jaz pa brez tebe ne morem živeti.«

»Ljubezen je lepa, ljubezen žari,
le če ob meni za vedno boš ti.«

»Prosim, pozabi, kar je bilo,
znova me zgrabi, pa vse lepo bo.«

»Prvič, ko so zagledale te moje oči,
od takrat naprej mi v srcu ogenj gori.«

»Ti si tu, jaz sem tam,
kako naj ti poljubček dam?«

»Ko zaslišim tvoje korake, zaplavam v oblake.«

»Ko zagledam te, pozabim na vse.«

»Ko približaš se mi, srce ponori,
a ko odideš, srce se umiri.«

Želim si iz srca, da ljubezen me obda,
da nikoli ne mine,
in da pusti mi le lepe spomine!